

13. M. II. 53.

h. 8, i.

X 1876139

II R
1858

DE

JURE EXE- QVENDI

SENTENTIAS IMPERIALES
DIRECTORIBUS CIRCU-
LORUM COMPETENTE,

Contra

Disertationem

DE

OFFICIO DIRE- CTORUM ET DUCUM CIRCULARIUM IN EXECUTI- ONE SENTENTIARUM.

*****:*****

Anno M DC XCVIII.

3

12. 8. 11
1. 8. 11

I. N. J.

Rodit non ita pridem in publicum Dissertatio de OFFICIO DIRECTORUM ET DUCUM CIRCULARIUM IN EXECUTIONE SENTENTIARUM, cujus Autor quidem, quantum ex obtutu exteriori apparet, generatim sine ulla applicatione ad certam facti speciem hanc materiam exposuisse videtur; sed penitius illam inspicienti, circumstantiasque in illa dissertatione adductas perpendenti, constabit facile, non in thesi sed certa hypothese hanc materiam propositam, Autoremque in eo totum esse, ut justitiam executionis, nuper in Ducatu Meklenburgico tentatæ, orbi exponat, & quæ huic impediendæ à Directoribus Circuli inferioris Saxoniae pro tuendo jure suo facti jurisque opposita sunt argumenta, injustitiæ arguat. Equidem fateor, materiam ipsam disquisitione publica dignam esse, & ad salutem Imperii pertinere, de ratione & modo exequendi sententias, certam constituere regulam, ne tandem summorum Tribunalium decisa ob-

A 2

de-

(4)

defectum executionis reddantur elusoria. Sed utinam illa, quæ hac de re ante annos 20. in Comitibus agitata sunt consilia, jam publicata essent, vel adhuc secundis curis accedentibus per modum legis promulgarentur; hoc pacto enim non opus foret, ut calamos negotiis immiscerent publicis, quibus interpretandi leges denegatum est arbitrium, sed sola parendi gloria relicta. Interim tamen, dum authenticam ex Comitibus expectamus decisionem, nec mihi vitio verti poterit, si eadem libertate, quæ Autor Dissertationis illius usus est, meam de eadem materia animi sententiam procul omni adfectu ac contradicendi prurigine, solius veritatis investigandæ amore exposuero. Sicuti verò jam dictus Autor in eo laudem meretur, quòd quæ contra Directores Circulorum in medium produxit argumenta, ex ipsis Imperii Recensibus ac Constitutionibus publicis probare conatus fuerit, ita mihi iisdem legibus insistendum erit, & inde quid ponderis subsit argumentis ab Autore adductis, & quæ fide LL. publicæ illis applicatæ, investigandum. Cùm autem operæ pretium sit Autorem Dissertationis *κατὰ πόδα* sequi, hoc pacto autem evitari nequeat, quò minus bis vel ter repetendum sit idem, necessarium duxi, fundamenta juris exequendi sententias Imperiales, sive in iudicio Aulico sive in Camera latas, certis positionibus præmississe, cùm his probè jactis facilius ad ulteriora pateat progressus. Sit itaque

POSITIO I.

*Fus exequendi sententiam est
pars jurisdictionis.*

Assertum

Asertum, quod hinc suppono, in dubium nemo facile vocaverit, nisi qui jurisdictionis vocem pro sola causæ cognitione acceperit; coercitio enim si à jurisdictione absit, hæc nulla erit: *L. fin. ff. de Offic. ejus cui mand. jurisdic.* unde is demum jus dicenti non obtemperasse dicitur, qui quod extremum est in jurisdictione, non fecit, *L. un. §. 1. ff. Si quis jus dicenti non obtemper. h. e. Si quis executioni sententia restiterit*, quem sensum juris nostri interpretes communi calculo comprobant. Vel, si tandem ad sensum Romani juris hoc efferre velis, ubi *mittere in possessionem Imperii* magis quam jurisdictionis esse dicitur, *L. 4. ff. de Jurisdic.* id expeditum erit, mixti Imperii partem esse executionem. Mixtum verò Imperium Germaniæ moribus etiam inferiori jurisdictioni, quam basam vulgò vocant, cohærere in confesso est. Et hanc executionis necessitatem pro exercitio summæ jurisdictionis Leges Imperii subinde agnoscunt, elusorias dicendo judicis sententias executione destitutas. *Ordin. Cameral. P. 3. tit. 48. §. 1.* Nec Autor Dissertationis hoc asertum impugnabit, utpote, quod ab ipso *Cap. 3. fatis defensum* deprehendes.

POSITIO II.

Jus exequendi res judicatas non necessario per ipsum jus dicentem exercendum, sed hoc alteri salva jurisdictione summa concedi potest.

Non enim confundenda hæc sunt: Jurisdictionem sine executione esse non posse, si illa effectu suo gau-

gaudere debeat: Et, jurisdictionem penes unum esse posse, & jus exequendi penes alterum. Nihil enim obstat, quò minus ille, qui eminentissima jurisdictione gaudet, hanc ejus partem communicare possit alteri. Sane olim Imperatores Romani rarissime suas exequebantur sententias, sed per provinciarum præfides hoc expediebant. Ita enim Ulpianus in *L. 15. §. 1. ff. de Re judic. Sententiam Romæ dictam etiam in provinciis posse Præsides, si hoc jus fuerint, ad finem persequi.* Pariter Imperatores Diocletian. & Maxim. in *L. 32. C. de Transact.* hanc Præsidium potestatem præsentibus exprimunt: *Præsides Provinciae usitato more legum, rebus pridem judicatis effectum adhibere curabit;* cui gemina sunt illa, quæ Imp. Sever. & Antonin. *L. 3. C. de Execut. rei judicat.* rescripserunt: *Præsidem Provinciae rem judicatam exequi debere.* Quamvis itaque jussum Imperatoris exigat Ulpianus in *d. L. 15. §. 1.* si Præsides exequi debeat: attamen non est dubium, generali jussione hoc expediri potuisse, vel etiam Præsides usu & observantia potestatem exequendi sententias sibi acquirere valuisse; quorsum collimant verba *L. 32.* ubi Præsibus Provinciarum *usitato more legum executionem* competere assertum est.

POSITIO III.

*Hoc jus exequendi Directoribus
circulorum vel Ducibus per leges Imperii pu-
blicas quæsitum est.*

Veritatem hujus positionis evincunt tot sanctiones publicæ, tam superiori quam nostro seculo publicatæ;
Circu-

Circulorum enim institutio feliciorum pacis publicæ
 conservationem & justitiæ administrationem pro fine
 habuit, sicut apparet ex Ordinatione Regimenti *de anno*
1500. & cum postea denarius Circulorum numerus anno
 1512. à Maximiliano Imp. introduceretur, expressis ver-
 bis executio sententiarum ipsis commissa in *d. Recess. de*
anno 1512. §. 9. Desgleichen sollen die Hauptleute und ihre Zu-
 geordnete der Circul mit Vollziehung der Urthel/ so im Cam-
 mer-Gericht gesprochen/ und in ihre Krafft gangen/ und dann
 die executorial darauff gefolget/ rathen/ fürnehmen und helfe-
 fen/ daß solch Urthel vollzogen werde. Et in §. 10. additur,
 si Duces Circulorum non sufficiant executioni, tunc de-
 mum causam ad Imperatorem deferendam esse, ubi Im-
 perator adstringitur ad convocandos Status alios, quò
 cum his deliberetur, quo pacto executio expedienda.
 Imò clarior adhuc sanctio est de executione per circulos
 expedienda in der Erklär. des Landfriedens *de an. 1522. tit. 1.*
 ubi executio 10. circulis injuncta, daß die Straffe und Hand-
 habung gemeines Rechtens / des Landfriedens/ und andere
 execution der gesprochen Urtheil durch X. des H. Röm.
 Reichs Kraysse geschehen sollen. Hoc jus Circulis prolixè con-
 firmatum in Ordinat. Execut. quæ inserta *Recess. Imp. de*
Anno 1555. Idem repetitum in *Ordin. Cam. Part. 3. tit. 48. §. 8.*
 ubi facultas exeqvendi, quæ circulis concessa in der
 Handhabung des Landfriedens/ extensa est ad executionem
 omnium sententiarum Cameralium. Et, ne existimet
 quispiam, specialem jussionem Cæfaris semper præce-
 dere debere, ut executionem suscipere possint Circuli,
 clarè disponitur, daß sie dem Anruffenden Hülffe mittheilen
 sollen/ ihren tragenden Nemptern und aufferlegten Befehl nach/
 quæ verba apertè docent, jus exeqvendi Ducibus circu-
 lorum incumbere vi officii (Krafft ihrer tragenden Nempter)
 &

& vi mandati generalis vel commissionis perpetuae in declaratione pacis publicae ipsis concessae, (und aufferlegten Befehl Vermöge und Inhalt anzeigter Ordnung und Handhabung des Landfriedens) Imo in eadem *Ord. Cam. part. 3. tit. 49.* tunc demum auxilium Imperatoris ad executionem adimplendam exigendum, si Circuli illam facere nolint: verba hæc sunt: Und wo sich zutrüge / daß einer oder mehr Kränse / oder die Kränse alle / welches doch nicht seyn soll / die execution nicht auff sich nehmen / sondern sich derselben widersetzen würden / sollen Cammer-Richter und Beysitzer solches an die Käyserl. Maytt. gelangen lassen. Clarius hæc repetita in *Instrum. Pac. art. 16. §. 1. & seqq.* ubi executio restituendorum occasione pacis Circulorum Directoribus asserta. Paria occurrunt in *Rec. Imp. de Anno 1654. §.* Wegen des *modi exequendi 15.* ubi executio collectorum Cameralium Circulorum Directoribus asseritur. Et tandem, ne hæc ad executiones speciales restringantur, omnium sententiarum executio Circulorum Directoribus per verba præceptiva, necessitatem quandam continentia, asserta in eodem *Recess. Imp. §. 160.* Ut inde dubium amplius superesse nequeat, exequendi jus Circulis per LL. Imperii publicas, toties quoties repetitas, validè quæsitum esse.

POSITIO IV.

*Jus exequendi Circulis eorum-
ve Directoribus aut Ducibus eo validius
competit, cum non simplici lege Imperatoria
aut Privilegio, sed pacto publico Imperato-
ris*

ris & omnium Statuum consensu ipsis quæ-
situm sit.

E Quidem certum alioquin est, per legem aut pri-
vilegium jus validum alicui acquiri posse; Atta-
men longè validius esse, quod pacto publico quæ-
situm est, nemo inficias ibit. Legum civilium illa ra-
tio est, quòd facilè mutari queant, & subjectæ maneant
arbitrio Legislatoris, qui illas interpretandi licentiam
sibi reservasse censetur. At verò, quæ pacto publico
quæsitæ sunt jura, vinculo juris gentium nituntur, nec
sine manifesta injuria alteri paciscentium auferri pos-
sunt. Imperatores enim, Reges ac Principes omnes ex
contractu æquali nexu constringuntur, quo privati. Nec
interpretandi quidem licentia in ejusmodi pactis Impe-
ratori relicta, sed potius contra illum explicanda sunt,
utpote cum clariùs negotium exponere potuisset, sicut
hæc ex vulgatis jurium brocardicis notissima esse sup-
pono. Atqui verò facultatem exequendi pactione tali
publica Circulis quæsitam esse probatu facillimum est.
Nam in *Ordinat. Imper. de anno 1512.* ubi §. 9. Circulis exe-
cutio sententiarum Cameralium commissa, præmitti-
tur mox in limine, Cæsarem cum Statibus super pun-
ctis ibi expressis conventionem publicam semet obligasse,
per verba und sie mit Uns! nachfolgende *Articul* gegen und
mit einander vereiniget / verpflichtet und vertragen / & in de-
claratione *Pac. Publ. de anno 1522.* §. 1. expresse dicitur,
quòd modus exequendi sententiam per Circulos con-
ventionem & pactione publicam nitatur, von Chur-Fürsten /
Fürsten und Ständen bewilliget und angenommen worden.
Porro & jura Directorum Circularium, derer Krays-Für-
sten / in convocandis Statibus & ordinandis rebus Circuli

B

eodem

eodem pacto publico munita in *Rec. Imp. de anno 1544. §.*
 Damit nun 13. Ulterius in *Rec. Imp. de anno 1548. §.* Damit
 auch fünfftig 37. pactitius hic exeqvendi modus sequen-
 tibus verbis expressus, Wir haben Uns mit Chur-Fürsten/
 Fürsten und Ständen / einer gemeinen würeklichen *execution*,
 wie bemeldte Acht und gesprochene Urtheil hinführo vollenstref-
 fet und *exequiret* werden sollen / einmüthiglich verglichen und
 entschlossen / auch darauff bewilliget und zugesaget. Idem re-
 petitum *Rec. Imp. de anno 1555. §. 33.* Imo ipsa Ordinatio
 Cameralis non tantum communi Statuum consensu con-
 scripta, sed & in specie, quando *Part. 3. tit. 48. §. 8.* Circu-
 lis executio sententiarum conceditur, Imperator se re-
 mittit auff die verglichene Handhabung des Land-Friedens.
 Nec aliam quam pacti publici vim habere potest Instr.
 Pacis, utpote, quod communi Imperatoris & Statuum
 consensu conscriptum. Et in specie quando *Art. 16. §. 2.*
 Directoribus & Præfectis Circulorum executio illorum,
 quæ ob pacem restituenda, commissa est, notanter sub-
 jicitur; Hoc fieri debere juxta Ordinem executionis, &
 HÆC PACTA. Eundem conventionis nexum in *Recesf.*
Imp. novissimo urgeri posse ex *§. 197. & 199.* ejusdem *Re-*
cesf. liquidò constat. Imo in specie circa modum exe-
 qvendi, conventionem inter Imperatorem & Status ini-
 tam esse testatur *§. 15. d. Recesf. de anno 1654.* Et tandem,
 cui facies Imperii hodierna non ignota est, sponte me-
 cum fatebitur, non legibus, sed pactis & conventioni-
 bus stare Rempublicam Romano Germanicam, post-
 quam in Societatem ferendarum Legum admisi Princi-
 pes ac Status, & fasces Regiminis Imperatori non ali-
 ter, nisi sub solenni Capitulationis pacto committuntur,
 quo quicquid jurium unquam quæsitum est Statibus Im-
 perii ac Circulis, solenni juramento confirmandum fuit;
 ut

(II.)

ut adeò, si juribus Statuum quæsitis quicquam detrahere vellet Imperator, jurisjurandi religione sine dubio retraheretur, præsertim quoad præsens negotium, cum jura Circulorum speciatim confirmata in *Capitul. Artic. 6.* & Ordinationi executionis neque directè neq; indirectè contraveniendum esse, cautum sit *Cap. Leopold. Art. 2.*

POSITIO V.

Jurisdictio vel ejus pars, quam quis lege seu conventionione publica quæsit, non delegata est, sed Ordinaria.

Ratio asserptionis hujus claro jure nititur: hoc enim indicium ordinariæ jurisdictionis est, quod lege delata sit. *L. 6 ff. de Jurisd.* Ex quo ulterius sponte fluit, non alieno, sed suo jure, ex pacto publico vel lege quæsito, executionem tanquam jurisdictionis partem, competere Directoribus ac Ducibus Circulorum. Quod si regesferis, mandato tamen executoriali opus esse, quod indicio est, alienam jurisdictionem exerceri à Circulis; Qui verò alienam jurisdictionem exequitur, nihil pro suo Imperio agit, sed pro eo, cujus mandato negotium suscipit. *L. Etsi Prætor 3. ff. de Offic. ejus cui mand. Jurisdic.* Respondeo, salvam rem esse, si inter executores distinguas, cui libera judicis voluntate committitur negotium; & illum, cui quid ex juris necessitate committendum. Ille nihil proprii habet, sed solo mandantis jure sententiam exequitur: Huic verò non tam mandatur executio, quàm is requiritur ad faciendum officium, per *Ordin. Cam. P. 3. tit. 48. §. 8.* Das die Krays-Obersten den
B 2 anruf.

anrufenden ihren tragenden Aemtern und auferlegten Befehl nach Hülffe ertheilen / de quo dictum *Posit. 3.* Ut hinc illa mandata Cæsarea, quæ ad Directores vel Duces Circulorum dirigenda, per *Rec. Imper. de anno 1654. §. 160.* magis sint excitatoria, ut Circuli officium faciant, quam quod jus exeqvendi conferant. Unde mandatum hoc de exeqvendo, intuitu Cæsaris & Circuli, non voluntarium est sed necessarium, dum negotium hoc publicis legibus jam antea Circulis commissum.

POSITIO VI.

Imperator in exercitio ordinariæ jurisdictionis Status impedire & causas ad ipsos pertinentes ad se avocare nequit, nisi vel justitia denegata, vel causa mediante appellatione ad Imp. devoluta.

Ratio asserti clarissimis Imperii sanctionibus nititur. Promisit enim Imperator *in Capitul. Art. 3.* Alle und jede Stände bey ihren Hoheiten / Geist- und Weltl. Würden / Rechten / Gerechtigkeiten / Macht und Gewalt verbleiben lassen / ohne Unfern und männigliches Eintrag und Verhinderung; ex quibus evidentissimum esse reor, non posse Status, & sic nec Circulos in juribus semel quæsitis turbari aut impediri à Cæsarea Majestate, sed liberum ipsis exercitium relinqvendum esse. Unde porrò *in Capitul. Leop. Art. 26.* cautum; Imperatorem non debere executiones sententiarum Cameralium impedire aut avocare vel prohibere; Hujus verò rei ratio eadem
in

in iudicio aulico esse debet, uti constat ex *Capitul. Art. 42* verbis: noch dessen Execution gehindert. Porro in *Art. 37. Capit.* solenniter promissum est, der *Executions-Ordnung* oder andern Gesetzen zuwider kein Rescript, Mandat, oder *Commission* ausgehen zu lassen. Quo nihil apertius pro tuendo jure executionis Circulorum dici poterat, quod scilicet in eo ab Imp. mediante Commissarii constitutione impediri non debeant. Et huc omnino referendus est insignis locus aus des Friedens *Executions Haupt-Recess de anno 1650. §. 6.* in quo Imperatori omnis potestas adimitur, impediendi executionem Circulorum Directoribus indultam, verbis: Und soll hierunter weder von der Röm. Käyserl. Maytt. noch jemand andern den Kraysauschreiben den Fürsten oder Executoren einige Inhibition oder Einhalt nicht geschehen. Hinc Camera quoque cum Circulis in Executione concurrere, & executionem circuli per mandata impedire nequit, sicut in Actis Wertheimensibus contra Wurzburg prolixè ostensum. Quod sanè posset, si non suo, sed solo mandantis jure Circulis competeret executio.

POSITIO VII.

Status Imperii ejusque Circuli in jure publicis LL. quæsito turbati, se ipsos defendere possunt.

Est enim defensio possessionis omni jure licita, *L. Devotum §. C. de Metatis.* adeò ut armis expediri possit, secundum *L. i. C. Unde vi.* Equidem non diffiteor, multum intercesse, an turbatio possessionis fiat inter æquales, an à Superiori. Verùm jure, quo in Imperio

utimur, constat, defensionem hanc etiam contra judicem viâ facti procedentem, vel etiam contra illum, qui mandato superioris munitus, alterius jura turbare cupit, sibi locum vindicare; cum non debeat inde injuriarum occasio nasci, unde jura proficisci debent. *L. Meminerint 6. C. unde vi.* Sanè constat ex *Capitul. Cæsar. art. 42.* mandata & rescripta legibus Imperii, & sic quoque ordinationi executionis contraria, nulla & invalida esse debere; hac autem nullitate supposita effectum juris habere, aut Circulos, quò minus jura sua contra ejusmodi nullitates defendant, repellere nequeunt. Imo evidentius adhuc in *art. 38. Capit. Leopold.* mandatis & commissiõibus Recessui executionis aliisque Imperii Ordinationibus contrariis clausula cassatoria & annullatoria subiecta est, verbis: Was diesen und andern vorgemeldten Articul und Puncten zwiider erlanget oder außgegeben würde/ das alles soll Krafftloß/ tod und ab seyn/ in maßen Wir es auch jetzt als dann/und dann als jetzt hiemit cassiren/ tödten und abthun. Quæ ergo ipse Imperator in publico Capitulationis pacto pro nullis, antequam fierent, declaravit, quis illa de facto removeri posse negatum iret. Et omnino huc facit argumentum ex eadem *Capit. Art. 7.* ubi Principibus & Statibus defensio jurium sibi competentium propria autoritate indulgetur, per verba: sich bey ihren hergebrachtten und habenden Fürstl. juribus selbst zu manuteniren. Imò clarius adhuc in *L. 5. C. de Jure Fisci* facultas resistendi conceditur contra officiales Cæsaris, si in exequendo tenorem datæ legis, vel, nostro casu, tenorem publicæ legis, circa modum exequendi præscriptæ excesserint, juncta *L. 5. C. de Execut. & Exact.*

POST-

POSITIO VIII.

*Exeqvendi jus Imperii Circulis
concessum, nihil detrahit Majestati Im-
peratoris.*

DUrum eqvidem videtur, decidendi potestatem su-
per causis Statuum Imperii facere Imperatori, sed
exeqvendi facultatem ipsi denegare; cùm ta-
men vis omnis rei judicatæ in executione consistat, sine
qua elusoria est omnis jurisdictio. Reverà enim idem
hoc esse videtur, quàm si diceres, Imperatori quidem
cognitio competit, pro quo litigantium justitia militet,
sed victricem sententiam reportanti pro consequenda re
ipsi adjudicata opem ferre nequit. Verùm salva res
est; non enim executione carent sententiæ Imperato-
riæ, licet ipse eandem non expediat: Quicquid enim à
Circulis circa executionem suscipitur, nomine Cæsareæ
Majestatis expeditur, unde & mandatum de exeqven-
do ab Imperatore ad Directores & Duces dirigitur. Nec
in arbitrio illorum est, an exeqvi illas velint, vel non,
sed ad hoc omninò vi Legum Imperii obligantur, per *R.
Imper. de anno 1654. §. 56.* Es soll den außschreibenden Fürsten
selbigen Krayses die *Execution* auffgetragen / von denen auch/
wie in *puncto Executionis* versehen / unweigerlich vollenzogen
werden. Aut, si sine justa causa hoc munus detrectent,
Imperatoria autoritate ad hoc adigi, & vicinis Circulis
hæc Sparta committi, vel extra ordinem de modo exe-
qvendi providere potest Imperator, per *Ordin. Cam. P. 3.
tit. 49. §. 7.* Wo sich zutrüge / daß einiger oder mehr Kraysse / o-
der die Kraysse alle / welches doch nicht seyn soll / die *Execution*
nicht

nicht auff sich nehmen / sondern sich derselben wiedersehen wür-
 den / soll solches an Ihre Käyserl. Mayt. berichtet / und von der-
 selben gebührliche Vernehmung erfolgen. Expediit ergo ipse
 Imperator executionem sententiæ per Circulos, nec cir-
 culi hac in parte hanc declinare possunt. Quod verò
 Imperator non alia ratione quam per Circulos id facere
 possit, hoc ex Conventione publica est, nec minuit Ma-
 jestatem Imperatoriam, cum ad hanc pateat recursus, si
 Circuli mandata executorialia Imperatoris non expedi-
 ant, vel inter ipsos Directores Circulorum circa mo-
 dum executionis dubium oriatur, per *Declarat. Pac. Publ.*
de anno 1522. §. Ob der obgemeldten Kraysß halben 39. Ita
 ergo modus exeqvendi consensu Imperatoris & Statuum
 determinatus non variat rem, aut executionem Impe-
 ratori adimit; sed eidem salvam conservat, licet alium
 exeqvendi modum non admittat. Sanè in territoriis
 Principum Imperii plerumque expediuntur executio-
 nes per Magistratus inferiores, sub quibus bona exeqven-
 di sita; quod si verò alia exeqvendi via illis exclusis e-
 ligatur, in promptu querela est, præjudicio hoc esse juri
 suo hucusque quæsito. Nemo autem Principum, hac
 exceptione ab inferiori iudice opposita, eminentiam su-
 am lædi conquestus est hætenus. Sunt rebus publicis
 in universum omnibus sua pacta, sunt leges fundamen-
 tales, quæ regulæ ad instar in publicorum negotiorum
 expeditione servandæ, quo & imperantibus constet, quo
 medio ad obsequium adigendi cives; his verò pateat,
 quâ viâ quod sibi debetur persequi teneantur. His le-
 gibus probè servatis pacatum erit Imperium illi, qui
 præest Reipublicæ, & proni ad obsequium se exhibebunt
 cives: A regula autem semel conventa si discedatur, su-
 spectum subditis redditur Imperium, nec ad obsequium
 se ad-

se adstrictos censebunt, legibus imperandi non servatis. Gloriae quondam sibi ducebant Imperatores Theodosius & Valentinianus, Principatum legibus submittere, & cum ex autoritate juris Imperatoria pendeat autoritas, Legibus se alligatos Principes profiteri: quam dignam regnantis Majestate vocem repetendam duxit Justinianus in L. 4 C. de LL. Majus itaque, ex mente optimi Imp. nostri, Imperio erit submittere pactis Principatum, cum ex autoritate pactorum publicorum & ejus pendeat autoritas.

DISSERTATIONIS

CAPUT I.

De Causa impulsiva scribendi hanc Dissertationem.

Quam hic praemittit Autor scripti sui causam, ut scilicet desiderio illorum, qui de Officio Directorum & Ducum Circularium in executione sententiarum quicquam legere cupiunt, satisfaciat, palliata plane est, cum ex perlectione totius scripti abunde appareat, Directorum Circuli inferioris Saxoniae facta, nuper pro conservando jure exequendi suscepta, ipsum tacite perstringere voluisse. Verum cum hanc suam intentionem dissimulet Autor, in terminis generalibus de hac materia agendo, ego idem facturus sum in praesenti: Scilicet generatim Autoris asserta ad censuram legum publicarum revocabo, non animo decidendi hanc controversiam, utpote quae res ad comitia pertinet, sed quae

C

circa

circa Dissertationem illam monenda duxerim, sine ullo verborum apparatu vel acerbitate in contrariæ Dissertationis Autorem, Lectori candido exponam, ejus censuræ relicturus, cujus sententiam calculo suo approbare velit.

CAP. II.

De Origine Judiciorum.

QVæ de judiciorum origine eorumque necessitate hic differit Autor, bene se habent nec à quoquam in dubium vocabuntur. Instituto tamen præsentis convenientius fuisset, de origine summorum Germaniæ Judiciorum differuisse, quippe quæ lucem subsequentibus non vulgarem afferre poterunt. Duo autem summa Imperii Tribunalia esse, videlicet Judicium aulicum, & Cameram Imperialem, nemini ignotum esse potest: Judicium Camerale in Comit. Wormatiensibus *anno 1495.* à Maximiliano I. Imp. institutum esse constat, & quidem non solius Imperatoris arbitrio, sed unanimi Statuum consensu; unde non aliter ibi processus peragendi, quàm uti publicis Imperii legibus communi Statuum consensu publicatis, sancitum. Hoc enim testantur verba *Proœmii Ord. Cam.* Imperatorem cum Statibus convenisse, Ordinationem illam, uti tunc concepta fuit, publicandam esse, verbis: *Daß diese Ordnung also zu publiciren/haben wir uns mit Ihnen/und sie sich wieder mit Uns vereiniget und verglichen.* Quapropter in confesso est, quæ ibi circa modum exequendi statuta sunt, stricte observanda esse, nec alium exequendi modum Imperatori salvum esse, quàm qui illa Ordinatione & novissimo Imp. Recess. præscriptus. Judicium verò Aulicum
ut

ut ut ætate Cameram vincat, & solum Imperatorem agnoscat Auctorem, dignitate tamen superius non est; imo non vanum pro eminentia Cameræ argumentum inde capitur, quod ab Imperatore & toto Imperio constituta, quem in finem hoc elogio mactatur in *Recess Imp. de anno 1654. §. 165.* Unsere und H. Reichs Cammer-Gerichte/ welches uns sambt Chur- Fürsten und Stände des Reichs præsentiret. Et in *Recess. Imp. de anno 1531. §. 16.* Camera appellatur, das höchste und letzte Gerichte. Quamvis itaque Status Imp. superiori seculo Cæsari liberam potestatem formandi Judicium Aulicum reliquerint, certum tamen est, omnia cum consilio Electoris Moguntini, totius Imperii Archicancellarii, ordinata fuisse. Fatetur enim hoc Ferdinandus I. Imp. in *Ord. Judicii Aulici princip.* verbis: Unsere Kays. Reichs Cansley-Ordnung mit Rath und Zuthun des Erz-Bischoffen zu Maynz fürgenommen/ und mit seiner Liebden darüber verglichen und entschlossen. Idem repetit Maximil. II. Imp. in der Hoff- Reichs- Cansley-Ordnung/ *de anno 1570.* Ut hinc Imperator invito Imperii Archi-Cancellario circa justitiæ administrationem & procedendi rationem nihil immutare possit, sed, si quid hinc emendandum, hoc ejus consensu expediendum. Et hæc potestas Moguntini Electoris per *Instr. Pac. Art. 5. §. 56.* expressè confirmata, ubi ipsi visitatio Consilii Aulici toties quoties opus fuerit, h. e. Imperatore etiam non desiderante, concessa, & in *Capit. Leopold. art. 42.* cum hac extensione repetita, ut Imperator hanc visitationem à Moguntino instituendam impedire nequeat. Hinc ad Moguntinum Elect. subinde recurrunt Status, si male administratæ jurisdictionis postulari possit Judicium Aulicum, ut defectus emendet & impedimenta justitiæ tollat. De cætero autem, quamvis processus

quoad formalia in hoc iudicio Aulico brevior fit processu Camerali, attamen quantum ad materialia, & praesertim illa quae jura Imperii Statuum concernunt, aequè adstrictum est ad observantiam *Instr. Pac. & Recess. Imp.* & sic quoque ad Ordinationem executionis, ut, si contra quid factum, sive per mandata sive per Commissiones, hoc pro illicito ac nullo reputetur. Ita enim Ferdinandus III. in *Ord. Jud. Aul. de anno 1654. tit. 2. §. 1.* cavendum censuit; Wir befehlen auch hiemit unsern Reichs-Hoff-Raths Præsidenten und Rätthen ernstlich/ und wollen/ daß sie in Erkennung der Citationen/ Rescripten/ Mandaten/ und andern Processen/nicht bloß allein unsre Kayserl. Hoheit/sondern auch unsre und des H. Reichs Churfürsten/Fürsten ꝛc. Privilegia,&c. aller Gebühr nach sorgsamlich in acht nehmen/ und den Reichsständen unberührt bleiben lassen/ darwieder auch durch *Mandata, COMMISSIONES, Avocationes*, oder auff einige andere Weise niemand beunruhigen oder beschweren/sondern sich den gemeinen Rechten/ Reichs- Abschieden / und wohlverordneten Sagungen/ ohne Verlesung der Stände Privilegien/ gemäß verhalten. Jungatur *Cap. Leop. art. 18 & Josephi art. 17.* Imo nec hodie amplius de eo dubitandum, postquam in *Instr. Pac. art. 5. §. quoad processum ss.* clarissime cautum, quod *Ord. Cam.* quoad processum judicarium etiam in iudicio Aulico per omnia servari debeat. Quod & Ferd. III. repetiit in *Ord. Jud. Aul. tit. 2. §.* So wollen Wir 7. daß die Kayserl. Cammer-Gerichts-Ordnung/ und in allen Sachen gewöhnliche Prozesse, Termine und Solennitäten gebraucht und observiret werden sollen.

CAP.

CAP. III.

*De Executionum judicialium
necessitate.*

Sententias exequendi necessitatem, quam hic commendat Autor, nemo in dubium vocabit, cum enim in finem rei judicatæ vigor per executores ad effectum deducendus, *L. 8. C. de Execut. rei judic.* eaque propter, ne ab executione appelletur, jure Cæsareo providè cautum est. *L. 8. ff. de Appellat.* At verò hæc omnia non aliter capienda sunt, quam si servato ordine & causâ cognitâ sententia fuerit lata, & hæc judicati vires acceperit; nimis propere enim judex ante rem judicatam victorem in bonâ debitoris immittit, per notabilem textum in *L. 1. C. de Execut. Rei jud.* Si itaque sententia neglecto solito judiciorum ordine lata, quod fieri non debebat *L. prolatam 4. C. de Sentent. & Interlocut.* & judex festinata executione, præter morem aliàs receptum, sententiam ad effectum deducere nitatur, & ita ordinarias executionis leges transgrediatur, non justitiam administrare, sed potius vim facere videtur; unde insolens non est contra talem executionem appellationis beneficio se tueri. *c. 15. in fin. X. de Sentent.* Sed &, si hoc modo præjudicium averti nequeat, & in mora periculum subsit, vim festinata executione illatam vi repellere nefas non erit. Equidem meliùs facturum esse illum, cui per talem sententiam insolitamq; executionem damnum illatum, si placidis potius remediis quam violentis utatur, facile largior: Ast, cum melius sit, intacta servare jura sua quam post vulneratam causam remedium

quærerere, *L. fin. C. in quib. caus. restit.* consilium hîc sæpius
 in arena capiendum; non ut destruat auctoritas Su-
 perioris, sed ut ab hoc, ne talia porrò contingant, me-
 dicina afferatur; unde ad hunc negotium mox referri
 solet. Et hoc eo minùs vitio vertendum illis Imperii
 Statibus, qui nec actoris nec rei partes in illa causa su-
 stinuerunt, quorum tamen juri legibus publicis quæsi-
 to insolita executione præjudicatum. Hi enim, si præ-
 judicium factò legibus contrario illatum amoliantur à
 se, non turbis pesfundare nituntur Rempublicam, sed
 potiùs quietem ipsius promotam cupiunt, hoc unice ur-
 gendo, ut in causis Statuum Imperii aperto jure, non
 clandestinis machinationibus omnia peragantur. Ex
 hoc enim irregulari procedendi more turbæ omnino
 nascuntur, quas in tempore reprimere necessum est, ne
 radicibus actis reparatio reddatur difficilior. Nec hîc
 allegandum est, publica utilitate hæc singulorum in-
 commoda rependi: sed invertenda hæc potiùs erunt, &
 hoc modo efferenda: ut unius utilitati festinata execu-
 tione consulatur, non turbanda tranquillitas publica, &
 leges Imperii violandæ, juribusque Circulorum legiti-
 me quæsitis derogandum. Demum nec metuenda hîc
 litium immortalitas; quamvis enim hujus evitandæ
 causâ properandum in processibus esse censuerint opti-
 mi Impp. in *L. properandum 13. C. de Judic.* attamen hæc
 omnia secundum leges fieri debent, quibus sepositis, no-
 vis nullitatũ querelis ansa suppeditatur, & sic revera li-
 tes ex litibus nascuntur. Quadrabit huc vulgatum il-
 lud: *Rarò nocuit morâ sed sæpiùs festinatio.*

CAP.

CAP. IV.

Potestatem exeqvendi cum facultate judicandi regulariter conjunctam esse.

Concessa jurisdictione jus exeqvendi quoque indultum esse non nego, cum partem jurisdictionis esse supra à me ostensum sit *Posit. I.* Sed, cum hoc *regulariter* ita se habere ipse Dissertationis Autor agnoscat, non difficulter admittet jurisdictionis & executionis separationem, de quo dictum *Posit. II.* Cœterum in eo omnino fallitur, quod executionem, tanquam succedaneam, nemo affectare valeat, cui jurisdictionis tanquam antecedens non competit. Sicut enim, jure Romano jurisdictionem à mixto Imperio, quorsum immisio in bona pertinet, separare nefas non erat, *L. 4. ff. de Jurisdic.* ita nec moribus nostris hæc ubique coherereant necessum est. Imo sicut tota jurisdictionis lege vel consuetudine acquiri potest; quid vetat ejus partem, seu jurisdictionis executionem, eodem jure acquirere, uti evictum in *Posit. III. & V.* Quicquid enim delegatione superioris indubitatò alicui competere potest, quidni etiam lege hoc tribui, aut pacto cum Domino jurisdictionis invito acquiri posset? Et frustra hîc regeritur, in judiciis subalternis hanc separationem potestatis judicandi & exeqvendi admitti posse, non in judiciis supremis. Diversitatis enim rationem desidero, quæ non ex eminentia summi judicis petenda, sed ostendendum, aliam esse jurisdictionis & executionis indolem, quantum sc. ad exercitium, si hæc in superiori vel inferiori
 judicio

iudicio administretur: Utrobique enim executione opus
 est, sed, ut utrobique idem iudex qui sententiam tulit,
 illam exequatur, nullo ratiocinio evincetur. Imo quò
 eminentior iudex est, eò minus usu Germaniæ se exe-
 cutionibus immiscere solet: nihil enim frequentius,
 quàm quòd causâ per appellationem ad superius judi-
 cium devolutâ & ibi confirmatâ, executioni tamen se
 non immisceat iudicium superius, sed proprio motu
 causam remittat ad inferiorem, ut hic sententiam exe-
 quatur. Et ob hanc causam Præsidibus provinciarum
 executionem commisisse præscos Imp̃ demonstratum
 est *Posit. II.* Imo si adhuc hodie in Supremis Imperii
 iudiciis pronunciatum sit, & ille, qui succubuit, non sit
 civis immediatus, sed alii Principi vel Statui subjectus,
 non Commissario cuidam extraordinario, sed Magistra-
 tui executio committenda. per *Recess. Imp. de anno 1654.*
§. 160. Es soll die execution sowol auff den Pœn-Ball als in
 der Haupt-Sachen seiner Obrigkeit/ oder (in casu sc. si exe-
 quendus sit immediatus) des Krayses/ in dem er geseßen o-
 der begüttert/ausschreibenden Fürsten anbefohlen werden/quod
 & jam antea cautum fuit in *Ord. Cam. part. 3. tit. 48. §. 5. 6.*
§ 7. Si vero Magistratus Ordinarius executionem hanc
 facere detrectet, vel ob defectum virium facere neque-
 at, nondum causa redit ad Imperatorem, sed ad Circu-
 lorum Directores vel Duces, ut hi ordinarii Magistra-
 tus vices suscipiant, & sententiam exequantur, per *d Ord.*
Cam. tit. 48. §. 7. § 8. Eodem modo expedienda execu-
 tio, si contra pacis publicæ violatores hæc instituenda.
Ord. Cam. part. 3. tit. 49. §. 1. § seqq. Quæ de nudo execu-
 tore subjicit Autor, quod eidem facultas iudicandi non
 competat, hoc juri communi omnino congruit. Imo
 facile ipsi largior, executorem rei ab alio iudicatæ exe-
 cutio-

cutionem impedire non posse; nec credo Dissertatio-
 nis Auctori exemplum occurrere, ubi executor judican-
 di potestatem sibi sumserit, & sub hoc prætextu execu-
 tionem impediverit, ut inde executoribus quandam af-
 fectuum corruptelam imputare necessum non habuerit.
 Hoc verò controversiæ momentum est: Si iudex su-
 perior sententiam suam irregulari modo exequi cu-
 piat, & executores illos, quibus hæc facultas publico ju-
 re quæsitæ, prætereat, an non tunc irregulari execu-
 tioni ab his resisti, & ordinaria exequendi via defendi
 possit; hoc enim omnino ipsis permissum esse, osten-
 sum est *Posit. VII.* Quæ in fine hujus Capituli in specie de
 Directoribus & Ducibus Circulorum subjicit, illos in sub-
 sidium ad executionem concurrere, hoc omnino falsum
 est, si ita intelligat Auctor, quasi ipso Imperatore execu-
 tionem facere nolente, subsidiaria Directorum Circulo-
 pera demum accedat: verba enim *Recess. Imper. de anno*
1654. §. 160. modum exequendi non arbitrio Imp. relin-
 quunt, sed præceptivam quandam dispositionem con-
 tinent, *Es soll alsdann die Execution durch seine Obrigkeit /*
oder des Krayses ausschreibende Fürsten geschehen / vid. supra
Posit. III. Eatenus vero admitto, subsidiariam esse circu-
 lorum executionem, si pars victa terminum paritioni-
 um, in sententia sub comminatione pœnæ expressum,
 non observaverit, quod tunc demum res ad Circuli Di-
 rectores devolvatur juxta *d. Recess. §. 159.* Si enim pars
 victa sponte pareat, non opus erit executione Circula-
 ri. E contrario, si Aula Cæsarea terminum paritionis
 sententiæ non inserat, imo ne quidem sententiam parti
 victæ publicet, sed antequam publicata, per clandesti-
 nam executionem, non requisitis Circulorum Directo-
 ribus, illam exequi nitatur, quis non interverti videt
 D ordi-

(26)
ordinem in Recess. Imp. perspicuè præscriptum, & quis
hac ratione male verteret Præsidibus Circulorum, si in-
usitatum hunc exeqvendi morem, ne simile quicquam
contingat in posterum, à se omni modo possibili in tem-
pore amoliantur.

CAP. V.

Sacræ Cæsareæ Majestati æque exeqvendi ac judicandi partes competere.

Supremam judicandi potestatem Imp. competere,
neminem in dubium vocare confido. Est enim il-
le fons omnis jurisdictionis, cujus rivuli in tot Im-
perii Status derivati, à quibus ad illum fontem recurri-
tur iterum, si vel ad Cæsaream Majestatem appellatum,
vel ob denegatam justitiam ejus auxilium imploratum.
Nec asserere mihi animus est, hanc jurisdictionem Im-
peratoriam executione destitutam esse, aut Imp. ipsum
jure exeqvendi sententiam carere. Sed controversia
tantum remanet de modo ac ratione executionem se-
cundum hodiernas Imp. Constitutiones instituendi; hæc
cum legibus publicis certam receperit formam, ab hac
in casu occurrente non discedendum. Forma verò hæc
est: In sententiis à summis Imperii Tribunalibus latis
loco executorialium inferendus est terminus paritorius,
sub certa pœna si interea paritionem non docuerit vi-
ctus, & sub comminatione realis executionis. Quod si in-
terea temporis sententiæ non paruerit, executio de-
mandanda vel Magistratui sub quo degit victus, si hic
mediatus civis sit, vel, si immediatè Imperio subsit, Di-
rectoribus Circuli, in quo bona condemnati sita; vel tan-
dem

dem, si potentior sit ille, qui exequendus, vicinorum
 Circulorum Directores in subsidium vocandi, per *Recess.*
Imp. de anno 1654. §. 159. & 160. Juxta hanc legem si fiat exe-
 cutio, ipse Imperator sententiam executus videtur, quia
 ejus nomine mandata executorialia ad Circulos diri-
 guntur. Sed si Imp. ab hac lege publica recedere, & in-
 solita exequendi via uti velit, omnino habent de quo
 conqverantur Circulorum Directores aut Duces, ne in
 præjudicium Circuli à forma executionis discedatur, &
 juribus ipsorum præjudicetur. Falsum itaque est, Ma-
 jestatem Imperatoris salvam esse non posse, si non libe-
 rum jus exequendi ipsi indulgeatur, ut demonstratum
 in *Posit. VIII.* Nec operæ pretium est, ut quæ in fine hu-
 jus Capituli adducit Dissert. Autor, nulla sc. Imperii con-
 stitutione, nulla Capitulatione ostendi posse, quòd in
 alium exequendi facultas translata sit, prolixè hinc repe-
 tantur; sufficere enim poterunt Lectori, quæ in *Posit.*
III. & IV. jam sunt adducta.

CAP. VI.

*Exequendi facultatem subsidia-
 riam non tam Directoribus, quam Ducibus
 Circulorum datam esse.*

QUod in inscriptione *subsidiariam* vocet Autor exe-
 quendi facultatem, quæ Directoribus vel Ducibus
 Circulorum competit, hoc simpliciter admitti
 non posse, jam supra monui *Cap. IV. circa fin.* quorsum
 lectorem remitto. Ipsum vero thema, de quo hoc ca-
 pite differit, scopum præsentem non ferit, sed, si in ju-
 dicio contradictorio hoc urgeret Autor, in prom-

ptu foret replicatio, hanc esse exceptionem juris tertii, quæ excipienti nulla ratione prodesse poterit. Numne enim hoc pacto liberior exequendi potestas competit Imp. si non Circulorum Directoribus, sed Ducibus executio in LL. Imperii injuncta? Sufficit sanè, quòd per aliquem horum Executio fieri debeat, & non immediatè per Imperatorem. Et sufficit ad iniquitatem alicujus executionis demonstrandam, hanc nec Duci Circuli, nec Directoribus commissam fuisse. Imo sufficit si Dux Circuli Directoribus hanc Spartam relinquat. Certè in illo Circulo, ubi aliquis ex Directoribus simul Ducis munere fungitur, quod secundum LL. Imperii fieri posse constat ex *Recess. Imp. Anno 1555. §. und da einer 75.* hæc concertatio planè evanescit. Superfedere itaque hac opera possem, in repellendis illis, quæ hoc capite adduxit Autor, quia tamen vestigia ejus me secuturum promisi superius, fidem datam implere necessum habeo.

Circulorum Directoribus ab initio exequendi facultatem in LL. Imperii non fuisse concessam, sed Ducibus, existimat Autor. Respondeo, rectius dici, Circulis ipsis jus exequendi competere, qui hoc vel per Duces vel per Directores expediunt. Verba enim Declaratæ Pacis publicæ de *Anno 1522. Tit. 1. Das die Execution der gesprochenen Urthel durch die 10. Reichs Kränse geschehen soll* clariora sunt, quàm ut hoc negari possit. Imò adhuc in *Capitul. Leopold. art. 8. circa fin.* Imperator promittit bey denen nechst angeessenen Kränß-Ständen die Vernehmung zu thun / daß ihnen *assistiret* werde / ubi iterum nec Ducum nec Directorum fit mentio. Porro ipsi Duces à Circulis constituuntur *d. Declarat. de Anno 1522. §. 3. & Recess. Imper. de Anno 1555. §. 74.* & ab his mandata sua accipiunt

cipiunt. *d. Rec. Imp. de An. 1555. §. 69.* Imò & revocari hoc
 mandatum ab ipsis potest, prout Circulo cuivis comò-
 dum fuerit. *d. R. §. Neben dem 74.* Ergo Duces revera man-
 datarii Circulorum sunt quibus carere possunt Circuli, si
 ipsi, qui Directorio præsent, hoc onus in se suscipere ve-
 lint. Sed concedam, Ducibus Circulorum primam exe-
 quendi curam commissam fuisse, numne res hæc ex
 antiquioribus, num recentioribus Imperii Legibus de-
 cidenda? Dictum est in præliminaribus *Posit. V.* mo-
 dum exequendi publica Imperii conventionem definitum
 esse. At verò in illis, quæ ex conventionem vel pacto
 dependent, non ad antiquiora, sed ad novissima respici-
 endum esse constat ex *L. Pacta novissima 12. C. de Pact.* quod
 idem quoque in Constitutionibus Imperatoriis obser-
 vandum esse in aprico est, ex *L. fin. ff. de Constit. Princ.*
 Quod si jam oculos convertas ad novissimam Imperii
 Legem & conventionem, scilicet *Instrum. Pac. Art. XVI.*
 apparebit illico, planè æquali jure exequendi facultatem
 illis concessam esse: ita enim verba se habent, *Injungen-
 do tam Directoribus, außschreibende Fürsten / quàm Præfectis
 militiae Circularis Krånß. Obersten / ut ad requisitionem restitu-
 endorum, juxta Ordinationem executionis & hac pacta, resti-
 tutionem ejus promoveant & perficiant.* Si verò ad *Recess.
 Imper. de An. 1654.* recurras, quo recentior lex Imperii
 publicè promulgata non datur, apparebit ex ejus §. 15.
 executionem faciendam esse per Directores Circulorū,
 durch die außschreibende Fürsten / Ducum Circularium nul-
 la mentione facta. Idem repetitum in §. so oft auch 86.
d. Recess. verb: Da es jemand / so dem Reich ohne Mittel un-
 terworfen / betrifft / soll die Execution den außschreibenden
 Fürsten selbigen Krånßes aufgetragen werden. Porro in *eod.
 Recess. §. 100.* ubi in specie de executione sententiarum.

Disponitur, disertè ita cavetur: Es soll die *Execution* des Krayses / in dem Er gessen oder begütert / aufschreibenden Fürsten aufgetragen und anbefohlen werden. *Quæ tria Recessus novissimi loca aded evidentiæ sunt, ut Duces Circulorum ipsis Directoribus in exeqvendo amplius præferri nequeant, cum ex ultimis Imperii legibus & conventionibus, uti antea dictum, res æstimanda, & antiquiores inde restringendæ.*

Quapropter non necessum est, ut de distinctis Ducum ac Directorum officiis controvertamus. Sufficit per *Instr. Pac.* utrisque æqualiter exeqvendi jus quæsitum. Imo sufficit, *ultimo Imp. Recess.* solis Directoribus sine ullo concursu Ducum Circularium exeqvendi potestatem factam esse. Quod porro subjungit Autor, partis victricis arbitrio relictum esse, an Directorum auxilium in exeqvendo requirere velit; malè eò extenditur, quasi in arbitrio victoris esset modum exeqvendi per Directores vel Duces Circulorum negligere, & aliâ viâ sibi consulere. Hoc non invitus largior, in partis victricis arbitrio esse, an executionem petere an illam negligere velit, nec operam suam victori invito obtrudere posse Circulorum Directores: eatenus enim omnino in ejus arbitrio est, an auxilium Directorum requirere velit. Sed si executionem desideret, dico necessitatis esse, ut, si victus sponte non paruerit sententiæ, Directorum auxilium requirat, aut, si studio id facere negligat, & arbitrio suo contra ordinem legum indulgeat aliam exeqvendi viam eligendo, rectè se huic modo, tanquam legibus Imperii & juribus suis repugnanti, opponunt Circulorum Directores, qui hac ratione non parti victæ favent, aut executionem sententiæ declinare cupiunt, sed, ut omnia decenter in Imperio, ex legum publicarum præ-

(31)
præscripto fiant, expetunt, &, quod *Posit. VII.* superius
defensum, se in jure legitime quæsito defendunt.

CAP. VII.

Directores Circulorum officia

*Ducum defectu eorum subeunt, sine ex-
tensa potestate.*

Directoribus Circulorum in defectu Ducis exe-
quendi facultatem hodie competere nego, & ex
Recess. Imp. noviss. §. 15. 86. & 160. contrarium osten-
sum est §. *preced.* Nescio autem cum quo negotium sit
Auctori, quando dicit: *Potestatem Ducis Directoribus cum
tanta extensione non accrevisse, quasi sententiarum executio-
nem impedire, vel plane irritam reddere ipsis integrum esset:*
Nullibi enim hanc potestatem sibi asseruisse Circulo-
rum Directores certus sum: sed alia omnino contro-
versia est, an executionem aliter & in præjudiciū Circu-
li institutam, impedire, & se in jure suo tueri possint?
Hoc enim ipsis vitio verti non posse *Cap. preced.* jam de-
monstratum est. Imo nec opus erit, ut executio con-
tra formam legum Imperii suscepta, irrita reddatur,
cum illa ipso jure nulla sit ac irrita. *L. non dubium §. C. de
LL.* Quod porro urget, Directorib⁹ vicem Ducis gerentib⁹
incumbere, *ut ad executionem sententiarum promovendam
conferantur, quæ à Duce præstanda essent,* hoc falso nititur
supposito, quasi Directores in exequendis sententiis Du-
cum vicarii essent, vel quod Ducibus præ Directoribus
exequendi facultas sit data: Contrarium enim evictum
est ex *Recess. noviss. in cap. preced.* vi cujus jus exequendi
quoad Directores non aliena amplius mensis est, in quam
falce

falcem immittant, sed propria, ut hinc iis liberum, an ipsi illam expedire, an Ducem Circuli adhibere velint. Quapropter egregie fallitur Autor, dum veteres Imperii Constitutiones cum novissimis confundit, & solis Ducibus facultatem exeqvendi immediate datam, Directores autem in defectu Ducis illam exercere contendit. Equidem resistere sibi videt Autor *noviss. Imp. Recess.* hinc ut Ducum in exeqvendo prærogativam præ Directoribus evincat, *in §. 178. d. Recess.* præsidium quærit. Verùm textus verba inspicienti apparebit illico, non actum ibi esse de exeqvendis sententiis, sed de executione Pacis publicæ contra ejus violatores, & in hunc finem constituendos esse Duces Circulorum, ut illi contra vim externam Circulis imminentem illico succurrere, & vim vi repellere valeant. Verùm hæc ad executionem sententiarum de qua §. 108. actum, planè non quadrant. Hinc frustra provocat ad *Recess. Imp. de anno 1555. §. 72. & 107.* quasi sententiarum executio se pari ratione haberet; nihil enim de modo exeqvendi sententias in *d. §. 107.* dispositum, sed res relicta futuræ conventioni. Cùm vero hæc in *Recess. noviss.* luce sua radiet, quis interpretationem novi juris perspicui ex veteri dubio repeteret? De cætero quod in fine subjicit Autor, Augustissimum Imperatorem *in Capit. sua art. 2.* obligatum esse ad Ordinationem executionis, hoc unicum evertit integram ipsius Dissertationem: sive enim hæc Circulorum Ducibus sive Directoribus exeqvendi facultatem largiatur, quomodo satisfacisse Capitulationi dici poterit Imp. si tam Ducem quam Circuli Directores prætereundo, ipse aliam exeqvendi formam suscipiat? Et quomodo actus hic à nullitatis vitio excusari poterit, qui contra datam in Capitulatione fidem susceptus est, quamvis

vis

vis hoc optimo Imperatori, qui hucusque gloriæ sibi duxit, secundum Imperii leges sceptrum moderari, nolim imputatum: qui si re adhuc integra de inversa illa exequendi ratione informatus fuisset, sine dubio contradixisset.

CAP. VIII.

De institutione Circulorum & Directorum atque Ducum Circularium officiis.

Quæ de Circulorum institutione & distinctis Ducum & Directorum officiis hinc differit Autor, illa scopum non feriunt. Si enim in Jure Publico Statuum & Circulorum jura ex priscis legibus æstimare & omnia ad suas origines revocare vellemus, otiosis litibus daretur occasio: Non enim in dubium amplius vocanda, quæ certam legem receperunt hodie. Quid ergo proderit disputare, quando Duces, quando Directores Circulorum cœperint; nihil enim inde decedit juribus Circulorum, quorum mandatarios esse Duces, non personas principales, supra probatum est. Imo ipse Autor fatetur, primarios cujusvis Circuli Principes reliquos Status convocasse & directionis munere functos fuisse. Ergo fuerunt qui dirigerent, antequam Duces Circuli eligerentur; electio enim hæc à Circulis fieri debuit: Circulus sine convocazione convenire, & sine directione in votando concludere non potuit. Fuerunt itaque Circulorum Directores, antequam titulo hoc uterentur, & sic illorum prior quam Ducum ratio fuit habita, licet horum nomen citius in Imperii legibus occurrat.

E

currat.

currat, si Capitaneum pro ipso Duce acceperis. Hoc autem omnino negandum censeo, Duces Circulorum ab initio sententiarum executionibus non fuisse adhibitos; clariora enim verba sunt in *Erklärung des Land-Friedens de anno 1522.* quam ut dubitandi occasionem cuiquam relinquere possint. Utut enim de Pacis Publicæ conservatione ibi principaliter agatur, attamen contextus liquidò docet, exeqvendi modum ibi definitum etiam ad sententias quascunqve pertinere. Verba enim Rubricæ *d. tit. 1.* ita se habent: wie die Straffe und Handlung zu Handhabung gemeines Rechtens/ des Land-Friedens/ und andere *execution* gesprochenen Urthel &c. durch die 10. Krayse geschehen soll/ quæ postea in ipso textu denuo repetuntur. Imo jam antea in *Recess. Trevirensi & Coloniensi de anno 1512.* §. desgleichen 9. pari perspicuitate dispositum: die Hauptleute sollen mit Vollenziehung der Urthel/ so am Kammer-Gericht gesprochen/ und in ihre Krafft gegangen (ergo non ante publicationem sententiæ, non ante lapsum decendii) helfen/ damit solche Urthel vollenzogen werden. Ex quo itaqve Duces constitui cœperunt, ex eo tempore illos mox jus exeqvendi sententias nactos esse, contra clara *Recess.* verba negavit Autor.

CAP. IX.

Sententiarum executiones autoritate Imperatoris Ducibus Circulorum non ita commisse fuerunt, ut Imperator iisdem se plane abdicaverit.

EXecutiones sententiarum à Circulorum Ducibus autoritate Imperatoris expeditas fuisse, non nego; sed

sed potius exinde, quod ad mandata executorialia Imperatoris ad Circulos directa, executio fieri debuerit, jus exeqvendi Imperatori adscripti. *Posit. 8.* Nec dicerem, per istam commisionem Ducibus factam, Imperatorem omni executione se abdicasse; hoc enim non magis verum foret, quam si dicere vellem, Imperatorem concedendo Statibus omnem jurisdictionem, illam se penitus privasse; sed subordinata hæc concessio est, quæ tamen interim tantæ efficaciam, ut, quamdiu Status Imp. justitiam legitime administrant, Imperator illos in hoc exercitio nullo modo turbare aut concurrentem cum Statibus Jurisdictionem exercere possit. Longè enim alia ratio est concurrentis Jurisdictionis Aulicæ & Cameralis, quam concurrentis Jurisdictionis Imperialis cum jurisdictione Statuum: Illam admittit paritas judiciorum; hanc removet disparitas & subordinatio. Unde hanc primam instantiam Imperator nulla commisione aut mandato turbare potest. *Capit. Leop. art. 18.* Idem in jure exeqvendi Ducibus Circulorum legibus quæsito verum esse *d. Posit. 8.* ostensum est. Cui si jungantur, quæ *Posit. 6.* in medium prolata, facile corruent illa, quæ hoc capite adduxit Autor. Hoc verò non omittendum, in quo Dissertationis Autor Palladium suæ opinionis constituere videtur, quasi Circulorum Duces vel Directores ex mera commisione seu delegatione Imperatoris facultatem exeqvendi haberent; eo enim supposito, Imperator commisionem suam revocare, & aliis exeqvendi potestatem delegare posset. Huic dubio ut occurrerem, *Posit. 3. & 4.* demonstravi, non ex voluntaria commisione, sed legibus & pactis publicis jus exeqvendi dependere, & hinc in *Posit. 5.* ostendi, hanc potestatem quoad Circulos eorumve Duces vel Directores

res non esse delegatam, sed ordinariam, eaque propter
juxta *Posit. 6.* Imperatoris arbitrio non mutandam. Ad-
mitto ergo commisionem Imperatoris, quia ejus man-
data executorialia accedunt, sed perpetuam illam esse
dico, & necessariam, nec arbitrio Imperatoris subje-
ctam. *Quæ in fin. Cap.* subjicit de sublato Imperii Re-
gimento & ejus potestate ad Imperatorem reversa, sen-
tentiam nostram non invertunt: tantum enim ad Im-
peratorem reversum admitto, quantum per pacta cum
Statibus postea non restrictum: quorsum sine dubio for-
ma executionis pertinet.

CAP. X.

*Directores aut Duces Circulo-
rum ad exequendum sententias non ita precise
adhibendos esse, sed à Sacra Cesarea Majestate
etiam alios Commissarios ad hoc nego-
tium constitui posse.*

Hic labor, hoc opus est, ut hujus Rubricæ fidem
faciat Autor, eamque ex legibus publicis prober:
sed an hoc præstiterit in præsentī capite jam vi-
dendum. Provocat autem ad *Instrum. Pac. art. 16. §. 3.*
cujus hæc verba sunt: *Quod si etiam restituendorum aliquis,
Cesareanos Commissarios ad alicujus restitutionis, præstationis vel
executionis actum necessarios censuerit, quod ipsorum optioni relin-
quitur, etiam illi sine mora dentur.* Dispositio hæc sine du-
bio ad solum illum actum pertinet, quo vi *Instr. Pac.* u-
nus Statuum alteri quid restituere tenebatur, quo casu
ipsi restituendo arbitrium relictum, vel per Circulorum
Dire-

Directores, vel per Commissarium Cæsareum implementum illius, quod pace publica sibi debebatur, petere; quod tanquam jus singulare ad casus planè diversos non trahendum. Nihil enim commune habet illa executio cum ordinaria sententiarum executione, cum jam antea per Ord. Cameralem, & postea quoque per Rec. Imp. certæ LL. præscriptæ, juxta quas expediendæ sint. Nec de modo sententias exeqvendi disceptatum in tractatibus Osnabrugensibus: hinc nec de eo in pacis Tabulis transigi potuit. Eqvidem dispositionis hujus singularitatem elidere cupit Autor, dicendo, Ordinationem Executionis in *d. Art. Instr. P.* pro norma præsupponi, ideoque eidem Commissariorum constitutionem adversari non videri. Verùm, si Instr. Pac. paragraphos distinxisset, aliter scripsisset Autor. In §. 2. *d. Art. XVI.* Directoribus & Ducibus Circulorum injungitur, ut ad requisitionem restituendi, juxta *Ordinem executionis*, restitutionem promoveant. In §. 3. autem novum remedium, quod nihil commune habet cum ordinatione Executionis, restituendis indulgetur, ut Commissarium petant: hic verò modus si dictæ Ordinationi conveniens foret, quid opus fuisset speciatim de eo cavere; sed suffecisset, juxta §. *preced.* ad Executionis ordinem restituendos remisisse. Frustra ergo inde ad executionem sententiarum infertur, non præcisæ necessitatis esse Directores vel Duces Circulorum adhibere: à diversis enim non nisi pessima fit illatio. Cæterùm Directores in hoc negotio adhibitos pro Commissariis Cæsareis haberi, in sensu quem Autor intendit, nego, sed si Commissionem hanc perpetuam, & intuitu Cæsaris ob dispositionem LL. Imperii necessariam dixeris, concedo propter illa quæ adducta sunt *cap. preced. IX.* Hoc pa-

riter admitto, licere Circulorum Directoribus executionem ob prægnantes rationes deprecari: hoc enim ipsis per LL. Imp. indultum, per *Rec. Imp. de anno 1654. §. 160.* Verum inde nihil accrescit Cæsari, sed vicinorum Circulorum Directores vel Duces eorum vices subire tenentur *d. §. 160.* Quod verò subjicit, victori non minùs quàm victo integrum esse Directores Circulorum recusare, hoc concedo, si iusta suspicionis causa allegata & probata sit, e. g. si Directorum illius Circuli interesse concurrat, fortè quòd litis participes sint. *d. §. 160.* Verum hæc recusatio, uti dictum, vicinis tantum Circulis locum facit, non novo Commisario Imperiali. Imo, ut ex concessis cum Autore agam, si victo Directores Circuli recusare fas est, quibus tamen publicæ leges assistunt, nec ipsi nefas foret extraordinarium executorem contra Imperii LL. datum, victori notoriè faventem, & ante sententiæ publicationem more insolito clandestinam executionem molientem, recusare, & hoc nomine Directorum Circuli auxilium, pro avertendo communi præjudicio, implorare. Et hic est ille Commissarius, in quo Autor fiduciam poni dicit, iudicatum EXPEDITIUS ipsius operâ executioni mandatum iri: si enim hoc expeditum est, contra præscriptum ordinem Legû Imperii procedere, & clandestinis artibus executionem promoveri, omnibus tandem Imperii legibus hoc præjudicium inferret, si quis illis neglectis expeditiorem viam se elegisse prætenderet. Quòd verò libertas exequendi, quam olim habuit Imperator, nullibi restricta sit, hoc gratis repetit Autor, cui dubio jam satisfactum est *in Posit. 3. & 4.* ut & in illis, quæ Autori regeſta sunt *ad Cap. 4. & 5.* Pergit porrò, per *Recess. Imp. nov. §. 160.* Cameræ arbitrium relictum esse, Directores Circuli præterire,

terire. Sed fraudem recessui facit, omittendo reliqua; non enim ibi dicitur, quòd illos præterire & extraordinarium executorem dare possit, sed quòd tunc vicinorum Circulorum Directoribus negotium committendum. E contrario commissionibus extraordinariis iudicium Aulicum non posse præjudicare juribus Statuum, abunde demonstratum ad *Cap. 2.* quo ipso corruunt reliqua ab Autore adducta. Quod ex Capitulatione, perpetua hucusque non publicata in medium profert, hoc ipsi directo adversatur, sc. non aliter, quàm per Circulos fieri debere executionem; quod ad casum banni contra clara perpetuæ Capitulationis verba restringi nequit. Imo, licet de solo hoc casu loqueretur, Ordinatione tamẽ Cam. cum Rec. Imp. noviss. collatâ, certum est, non aliâ viâ, quàm per Circulos executionem fieri posse. Et, licet unius Circuli Directores participatio causæ inhabiles redderet, non tamen, uti aliquoties dictum, locus Commissario Imp. foret, sed vicinis Circulis.

CAP. XI.

Recensentur modi exequendi antiquitus & hodiè usitati.

Ascopo sæpius divertit Autor, sine dubio hac intentione, ut, si aliter lectori suæ assertionis veritatem persuadere nequeat, eum subinde ad alia revocet, & animum vetera novis miscendo distrahat, ne facile, quàm parum stringant argumenta, quæ in medium adducta, percipere possit. Sanè speciosa præcedentis Cap. rubrica

rubrica erat, posse *Cæsaream Majestatem præterire Circulos,*
& alios executionis Commissarios constituere. Verùm, cùm
 hoc probandum ipsi fuisset, plane, diversum ex Instr.
 Pac. adduxit casum; de cætero autem nihil attulit, quo
 fidem asserti sui faceret. Hoc capite, omisso themate
 quod probandum ipsi unice incumberebat, ad veteres exe-
 cutionis modos recurrit, qui nec ipsi prodesse, nec Cir-
 culis in jure suo, recentioribus legibus quæsito, obesse
 possunt. Sicco hæc omnia præteriri possent pede, cùm
 nihil hic fere occurrat, quod non refutatum sit antea;
 cùm tamen denuò quædam immisceat pro libertate
 constituendi Commissarium Cæsareum in præjudicium
 Circulorum, hæc tantum paucis discutienda erunt. Pri-
 mò urget, in declaratione pacis publicæ Noribergensi
de anno 1522. §. 7. non obstante eo, quod Ducibus Circu-
 lorum antea commissa fuerit executio, tamen Impera-
 tori relictam esse potestatem specialem Ducem consti-
 tuendi, *qui Praefectos Circulorum non impediturus esset, si ipso-
 rum quoque auxilia requisita essent.* Verùm nescio, an non
 verba hic captet Autor, & in alium sensum detorqueat,
 quàm quo ibi proposita. Textus enim perspicue do-
 cet, quod, si specialem Capitaneum constituerit Impe-
 rator, ille in expeditionibus ad Duces Circulorum per-
 tinentibus nullum impedimentum injicere possit aut
 debeat: Ita enim se verba habent, auch aller Handlung/ so
 durch selbe Haupt-Leute und Râthe nach Vermöge dieser Exe-
 cution - Ordnung fürgenommen sol und mag werden / keine
 Verhinderung thun / ex quibus verbis manifestè constat,
 in illis, quæ per Ordinationem executionis Circulorum
 Ducibus concessa, nullum impedimentum ipsis creari
 debere à Capitaneo Cæsareo: ergo multò minus per
 hunc à jure exeqvendi excludi poterunt. Unde hanc
 cla-

claram dispositionem male restringit Autor ad casum,
si ipsorum, sc. Ducum Circularium, quoque auxilia requisita
essent. Sed ubi hæc habentur? In *cit. textu* dicitur qui-
 dem in fine: Daß ein Haupt-Mann dem andern / so ferne
 ihr einer des anderen begehren würde / beyständig seyn solles;
 verum hoc ibi non habetur, quod tunc liberè proce-
 dere possit Capitaneus Imperialis, si Ducum Circulari-
 um auxilium non imploratum, sed hoc ibi intenditur,
 Capitaneum Imperialem imploratum succurrere debe-
 re Capitaneis Circuli opem ejus desiderantibus. Acces-
 soriè ergo Circulorum Præfectis accedebat ille Capita-
 neus, principaliter vero ipsi, exclusis istis, nihil com-
 mitti poterat. Longè ergo alia ratio est, quæerere, an
 Imperator possit Commissarium dare, qui in executione
 Ducum Circularium assistat, quod tandem ex allegato lo-
 co deduci poterat, sicut & ad auxilium in executione
 ferendum se obligavit Imperator *in Recess. Imp. de Anno*
1548. §. 37. in fin. quem locum pro se adducit, licet de
 cætero nihil ipsius opinioni conferat: An vero possit
 dare Commissarium, qui Circuli Præfectos ab execu-
 tione excludat, de quo nihil in allegato loco: Falsum e-
 nim hoc est, & ne verbulo id probandum, *quod Circulo-*
rum Duces vicissim executori Casareo præpedimenta objicere
impediantur, sc. in casu, si ille solus executionem expedi-
re vellet. Porro provocat Autor ad ejusdem Pacis de-
 clarationem *de anno 1522. §. Ob der gemeldten Crayß. Hand-*
lung 39. ubi, si inter Circulos super executione vel e-
 jus modo lis oriatur, res ad Cæsarem deferenda: Hoc e-
 nim nemo in dubium vocabit, sed Imperatoriæ Maje-
 stati hujus decisionem sponte asseret, quod & à nobis fa-
 ctum est *Posit. 8.* Probè tamen hic observandum, quod, si
 Imperator dubium hoc super executione exortum de-

F

creto

creto suo sustulerit, non hoc per Commissarium Imperatoris, sed per Circulos executioni mandandum, per verba: Daß alsdann durch die Circul solchen nachgelebet werden soll/ quæ latinè in alium sensum traxit Autor. Ex superioribus constare putat Autor, S. Cæs. Majestati liberum esse, vel per Circulos vel per alios principes & Status, vel per Commissarios speciales sententias suas exequi. Verùm unde hoc consequatur, hucusque videre non licuit, & si vel decies in Syllogismi formam redigeret Autor quæ hucusque differuit, major propositio aut ejus connexio semper vacillaret, si non plane corrueret. Et alienum omnino ab executione sententiarum est, quod hic subjicit, *publica rei parum bene consultum iri, si contra hostes vel turbatores pacis Imperium defendendum esset, & S. Cæs. Majestas propriis viribus suis uti non posset, sed ipsi auxilium à Directoribus Circulorum expectandum esset*: Nemo enim ita absurdus erit, qui casum defensionis contra insultus hostiles, ab ordinaria executione sententiarum distingvere non nōrit. Defensionis causâ non tantum Imperatori, sed & Statibus permessa sunt omnia remedia, sive juris sive facti; extra hunc casum verò executionis Ordinatio sanctè servanda. Pertinet huc *Capit. Leop. Art. 13. circa fin.* ubi Imperator omnibus promittit, se vim illam vi repulsurum, & læsis se opem laturum, Nach Inhalt des Reichs-Sag- und Executions-Ordnung. Wo wir aber von des Reichs wegen/oder das H. Reich angegriffen und bekriegeret würde/ alsdenn mögen Wir uns aller Hülffe gebrauchen. His casibus in mora periculum est, quod sanè non est in executione sententiæ Judicii Aulici, ut hinc non opus sit Directorum Circuli jura turbare ob hoc, quòd ipsorum auxilium, vel lentum, vel quandoque iuvitum, & sæpe imparatum sit:

fit:

fit: ex hac enim mora exigua nihil decedet salutem Imperii, & si unius Circuli Directores invitos viderit Aula Cæsarea, parata ex Legibus Imperii medicina est, ut vicinis Circulis executio demandetur.

Porro ad *Instrum. Pac. art. 16. §. 3. & 4.* hic regreditur iterum Autor, quod de executione sententiarum non agere præcedenti Capite evictum; & gratum omnino mihi est, quod ipse Autor dubium ratione Commissariorum, ductu Instr. Pac. constituendorum, resoluturus, ingenuè fateatur, pacis tabulas ibi non agere de executione rerum judicatarum, sed publicè transactarum; Ergo, si ad hunc casum tantum pertinet, uti revera pertinet, malè hucusque hæc sententiarum executionibus applicata sunt. Hunc textum autem si cum ipso Autore removeamus, penitus corrumpit Commissarii Imperialis constitutio; & frustra ad textum jam remotum ipse in eodem §. recurrit, dicendo: *Nisi in executione sententiarum Commissarios Cæsareos etiam adhiberi solitum fuisset, id in executione pacis non fuisset noviter introductum.* Sed quæ illa consequentia? Si hoc solitum non fuisset, non fuisset in executione pacis introductum. Rehero: Si hoc solitum fuisset victori dare Commissarium, non opus fuisset hoc per pacificationem introducere. Sanè insolita planè multa hac pace Westphalica introducta esse, pluribus exemplis probatu facillimum foret; Nec proderit ipsi allegasse, illa Pace magis de restringenda quam amplianda Cæsaris potestate actum esse: Resp. Duplex exequendi via hac Pace conventa, nec auget nec minuit potestatem Imperatoris; sed bellorum infortunio læsis remedium tantum affert, quo viam sibi commodiorem seligere possint; quod cum aliis per sententiam restituendis Lege publica concessum non sit, ordinariâ exequendi viâ incedere debent.

Colophonis loco objectionem resolvit Autor ex Comitibus Augustanis de anno 1500. ubi Comiti Pappenheimio executio commissa non solum Imper. sed & Statuum arbitrio; re-gerendo, ibi sententiam non in iudicio aulico, sed Camerali fuisse latam. Sed quid inde: Numne utriusque iudicii eadem autoritas & exequendi ratio, uti supra demonstratum. Et, si lis super illa executione ad Comitibus delata & ibi decisa, hoc evidentissimè probat non esse in Imp. potestate formam exequendi semel conventionam sine Comitibus Statuum consensu immutare.

CAP. XII.

An dispositio Instrumenti Pacis

Cæsareo-Svecici Articulo V. §. in conventionibus Deputatorum &c. ratione Religionis, quoad constituendos Commissarios ad exequendum observanda sit.

DUbi presentis Capite remoturus est Autor, an S. Cæs. Majestas in dando executionis Commissario adstricta sit *ad Art. V. §. 51. Instrum. Pac.* ubi in extraordinariis Commissionibus ejusdem Religionis Commissarius dandus est cui addictæ sunt partes controvertentes, adeò ut, si uterque Statuum Augustanæ Confessioni sit addictus, Commissarius Catholicæ Religionis non admittatur. Negandum hoc existimat, si causa controversa sit mere civilis, cum hic nihil referat, cujus Religionis asseclam habeat Commissarium ad exequendum, utpote qui nihil addere vel demere potest.

Sen-

Sententiæ; & porrò subjicit; Instrum. Pac. agere de negotiis Imperii, non de causis judicialibus. Verùm nec hoc pasu evicit quod evincere voluit: Quo prætextu enim probabit *in d. §. 51.* agi tantùm de causis Imperii, non judicialibus. Quamvis enim ipsi Deputati ordinarii, quorum in ingresso *d. §. 51.* mentio fit, circa negotia publica occupentur, extraordinarias tamen Commissiones ad illa restringere, & judiciales causas excludere velle, verosimile non est: expresse enim ibi agitur de controversiis inter diversos Status, quæ non nisi judicialiter ventilari solent; & subjungitur, Commissarium hunc extraordinarium per sententiam nihil debere definire; ex quo manifestum est, causam, ad quam destinatus Commissarius, per sententiam esse definiendam. Nec ad causas Ecclesiasticas hoc restringi poterit, cùm postea *§. 54. d. Art. 5.* expresse dicatur, non solum in Ecclesiasticis, sed & Politicis causis respiciendum esse ad id, cujus Religionis sint illi, quibus hæc causa commissa. Imò tandem generaliter in omni Commissario Cæsareo Religionis rationem habendam esse; apparet ex recentissima *Capitulat. Josephi Art. 17. in med. verb: In specie aber bey Erkennung der Commissionen die Verordnung des Instr. Pac. Art. 5. §. in Conventibus Deputatorum 51. genau beobachten lassen.* Si ergo accuratè in omnibus Commissionibus id observandum, non debuisset Autor generalitatem Capitulationis pro arbitrio suo restringere.

CAP. XIII.

*Modus promulgandi Sententias
non ad Substantialia Processus pertinet.*

F 3

Nescio

Nescio tandem, quam sentiendi libertatem sibi arroget Autor Dissertationis, illa quoque sententiis detrahendo, & ad accidentalia referendo, à quo omnis vis & autoritas dependet. Sententiam Imperatoris Legis autoritatem habere, ex Jure Justiniano constat, *L. 1. §. 1. ff. de Constitut. Princip.* sed nemo Imperatorum hucusque legibus suis, ad præviam licet deliberationem in summo Consilio conceptis, vim obligandi adscribere ausus fuit, si publicatio secuta non fuerit. *L. 3. C. de Legibus. §. Nov. 66.* Quo juris colore ergo sententiæ conceptæ quidem, sed non publicatæ, auctoritas iuris tribui poterit? Certè supra aliquoties ex *Recesf. Imper. Novisf. §. 159.* dictum est, sententiis inferi debere terminum paritorium, & hoc neglecto illam executioni mandandam non esse. Anne ergò Legibus Imperii conveniens erit, sententiam non publicare, terminum paritorium non præfigere, sed contra reum, qui se ne quidem condemnatum novit, ad inusitatam & Legibus Imp. non probatam executionem progredi? Et frustra est Autor, si factum consilii Aulici ea propter excusare velit, quòd hoc ad mera formalia sive solennia Processus non sit adstrictum: Nego enim, hæc esse mera formalia seu solennia: Nego publicationem sententiæ in iudicio Aulico non esse necessariam: Aliud enim Statutum est in der Reichs-Hoffraths Ordnung *Ferdin. III. Tit. 6. §. 7. & 8.* Et nemo huc usq; inter Germanos fuit Jctus, qui sententiæ publicationem sine nullitate omitti posse, unquam asseruisset.

Non nego, in publicandi modo arbitrii aliquid Cæsari relictum esse, sed hoc nego, publicationem planè omitti, & nihilominus sententiam executioni mandari posse. Nec excusatio ullius momenti est, quum Autor
addu-

adducit, quòd ille modus eligi possit, qui justitiæ absq; mora & turbis administrandæ aptissimus videtur: Nam hæc causa turbarum esse solet, si modus executionis tot Imp. legibus firmatus favore privato partis immutetur, & præjudicium in alios Imperii Status & Circulos redundaturum, flocci pendatur. Justitiam, quoad corruptelas, cœcam esse debere rectè monet Autor. Utinam tandem his corruptionibus obex poneretur, & minores querelæ forent de justitia in favorem ditiorum & potentiorum malè administrata! Supremorum Imperii judiciorum magna sanè auctoritas est, sed hanc ex totius Imperii consensu habet, & publicis legibus auctoritas hæc munita: Salva ergo hæc ipsis esse debet, quam diu legum auctoritas illibata manet: Ab his si discedatur, facti non juris viâ procedunt, & sic autoritate sua, quâ pollent, se privant, imò privatorum loco reputantur; quo casu, præsertim executionibus de facto susceptis, resisti posse, jam supra ostensum est.

CAP. XIV.

Modus exeqvendi etiam ad accidentalialia Processus referendus est.

UT modum exeqvendi Legibus Imperii præscriptum invertat Autor, & libertatem pro arbitrio exeqvendi judicio aulico asserat, ad accidentalialia Processus illum refert. Substantialialia enim hæc esse dicit, sine quibus Jus & justitia rite administrari non potest; ad cujus seqvelam quidem refert executionem, sed modum exeqvendi ad mera accidentalialia relegatum cupit.

pit. Verùm si res ipsa, seu executio, substantiale con-
 secutivum iudicii est, adeò ut ultimam partem Jurisdi-
 ctionis constituat, & hac remota, omnis effectus Jurisdi-
 ctionis removeatur, prout evictum *Posit. I.* & ab ipso
 Autore non negatum est *Cap. 3.* quomodo defendi po-
 terit, formam executionis eo non pertinere? Num ne
 executio sine certa forma fingi poterit? Fateor eqvidem,
 formas rerum civilium omnes esse accidentales, cum
 pro arbitrio Legislatoris constituentur & mutantur.
 Sed postquam semel forma negotio à Legibus data est,
 hæc jam substantialis, non amplius accidentalis dicen-
 da, adeò ut, formâ Legum adamusim non servatâ, cor-
 ruat omne, quicquid aliter gestum. *L. 5. C. de LL.* Et hinc
 nulliter omnino decidit Autor, S. Cæs. Majestati nihil
 præscriptum esse, quo modo executioni mandanda sit
 sententia; cum tamen tot Imperii Legibus & conven-
 tionibus ad certum exeqvendi ordinem adstringatur, &
 juramento in Capitulatione se obligaverit, ad has Leges,
 & in specie ad Ordinationem Executionis servandam.
Cap. Leop. Art. 2. ibi: Er wolle nicht gestatten / daß wieder die
Executions-Ordnung directè oder indirectè gehandelt werde/
 quod primo omnium juramento confirmavit Augustis-
 simus Imperator Leopoldus. Itaque non videndum,
 quis modus exeqvendi aptior, quis victori gratior, sed
 quis Imperii Legibus & juratæ Capitulationi conveni-
 entior. Hoc ergo intuitu perinde non est quomodo
 executio fiat: nam ita jus suum cuique tribuendum, ne
 alterius justiori causæ vel juri quæsito præjudicetur. *L.*
31. ff. Depos. Porro ad argumentum, quod *ex Recess. Imp.*
Noviss. §. und gleich wie 180. sibi opponi posse videt, in quo
 clarè dispositum, quòd nemo Ordinationi executionis
 resistere, aut illi se eximere debeat, alios processus in
 judi-

judicio Aulico impetrando; respondet Autor: Ibi Imperatoriam Majestatem ad novum modum exequendi non adstringi. Verum quis hoc ex dicto Recessu elicere voluit? Certè, ibi Imperator non ad novum modum, sed ut priorem in Ordinatione Executionis præscriptum observet, adstringitur. Nec dici poterit: Non Imperatori, sed Ordinibus ibi quicquam injunctum esse: Clarissime enim judicio Aulico lex ibi ponitur, ne quicquam decernat, quod Ordinationi executionis refragetur. Si hoc, ergo nec insolitam commisionem pro facienda executione ordinare debet. De cætero autem circa modum exequendi ullam libertatem Aulæ Cæsareæ relictam esse, ex textu allegati Recessus ne verbulo quidem ostendi poterit. Demum non diffiteor, quod ultimo loco urget Autor, posse Cameram, si ejusdem Circuli Principes causæ participes sint, vel aliæ fonticæ causæ ipsos suspectos reddant, eos præterire, & proximis Circulis executionem committere: Sed quid inde ad facultatem dandi Commisarium extraordinarium? Sane illi executioni nemo resistere debet, quam Camera vel judicium Aulicum ad præscriptum Legum Imperii instituit, sed ubi ab his disceditur, Circulorum juri detrahitur, quibus tali casu non vertendum est vitio, si se in possessione juris, tot Legibus & pactis firmata, defendant. *de quo d. Posit. 7.*

CAP. XV.

*Imperatori etiam ut Capiti &
Domino potestatem exequendi competere.*

G

Sacrae

Sacræ Cæsareæ Majestati exeqvendi suas sententias competere potestatem, hucusque non negatum est. Verum ejusdem potestatis exercitium institui debet secundum formam Lege publica præscriptam, sicuti supra *Cap. 5.* demonstratum. Quibus non resistit argumentum, quod ex *Ord. Camer. & Recess. Imp.* adducit Autor, dicendo: Si Statibus Imperii Jus exeqvendi competit in casu, quo sententia in summo Imper. judicio lata, cur illa deneganda foret Imperatori, quoad immediate Imperio Subjectos? Resp. Eodem Recessu, quo ordinatum, ut, si quis ex mediatis Imperii civibus in Camera condemnatus, per Magistratum suum ordinarium compellatur ad parendum sententiæ; eodem quoque ordinatum, ut, si aliquis ex immediatis exeqvendus sit, hoc fiat per Directores Circulorum. Sicut ergo Imperator alium executorem constituere nequit in præjudicium Magistratus ordinarii; ita nec idem resistentibus iisdem Legibus facere potest in præjudicium Directorum vel Ducum Circularium. Nec suffragatur ipsi locus ex *Recess. Imp. de an. 1507. tit. wann gegen mächtigen. 17. §. 1.* Nihil enim in illo loco determinatum fuit circa modum exeqvendi, sed hoc demum per posteriores Leges factum, quæ sine dubio pristinae licentiæ modum posuerunt.

CAP. XVI.

*Imperatorem etiam sibi ipsi ut
Principi Imperii exeqvendi partes
committere posse.*

Remota

Remota superius potestate executores extraordinarium, præteritis Circulorum Directoribus, constituendi, corrui simul thema ab Autore propositum, posse Imperatorem sibi ipsi committere executionem; Quamvis enim insolens non videatur, mandatum in se ipsum dirigere, quod superiori seculo à Camera his formalibus factum esse vulgò referunt: *Wir Carl der V. erwählter Römischer Kayser / citiren dich Carl Ergh. Herzog von Oesterreich etc.* Attamen certum manet, si in committente Juris cujusdam exercitium restrictum sit, non posse hoc per Commisarium aliter expediri. Sed video alium Imperatoris respectum induci ab Autore, scil. quatenus consideratur tanquam Director Circuli Austriaci. Resp. Hoc sensu omninò executor erit Imperator, si condemnatus in Circulo Austriaco degat, aut si in vicinis Circulis executio facienda, & illorum Directores vel litis participes sint, vel ob defectum virium negotio non sufficientes fuerint. Nova autem est & inaudita vicinitatis explicatio, quam Autor hic suppeditat, dicendo: *Proximum non tam situ, quam auxilio promptitudine & efficacia intelligendum esse.* Si enim hoc admitteretur, aperta pateret via, jura Circulorum sufficienti potentia non instructorum, destruendi. Imo tandem, si executionis promptitudo quid operaretur, eodem prætextu Regi Gallia ad promovendam executionem commissio dari, vel hic ab eo Statu, cui commissio ad exequendum data, in auxilium vocari posset; cuius rei utinam non extaret hoc ipso seculo exemplum, cui eapropter gravissimis literis se opposuit Fridericus Wilhelmus Magnus, Elector Brandenburg. Princeps de libertate Imper. immortaliter meritis, quarum

rum tenorem exhibet Londorp. *Act. publ. ad Ann. 1664.*
Cap. 18.

In fine subjicit Autor, *multos jam subversos fuisse Circulos, nisi Casarea Majestas celeri auxilio, quasi sui ipsius substitutione concurrisset*; Admitto hoc, ubi incurfus hostiles avertendi fuerunt; sed hic pariter Imperatori & Imperio periculum imminuisset, nisi celeri auxilio milites per Circulos conscripti opem tulissent. Ardet tali casu communis paries, ubi caput & membra sibi quocunque modo succurrere tenentur. Ast si de executione rerum judicatarum agatur, alia rerum facies est: hic in mora nullum periculum, sed omnia hac ratione expedienda, prout semel Imperatori & Imperii Statibus placuit. Et optandum foret, ut in his sententiarum executionibus superiori bello tricenari id ipsum non aliquoties usuvenisset sub Ferdinando II. Imp. & multis Imp. Circulis grave damnum eo accidisset: sic enim postea non opus fuisset novis legibus circumscribere exequendi libertatem, de quo inferius Cap. 20. dicendi occasio erit.

CAP. XVII.

*Imperator non tantum ut judex,
 sed etiam ut Imperator exequendi facultatem habet.*

AUtor eandem thesin, quasi novam subinde repetit, novis tamen argumentis opinionem suam non fulcit, ut sic actum iterum agere, crambemque toties coctam recoquere omnino Lectori tedium facile paritu-

pariturum sit. Ego Cap. V. exeqvendi potestatem Cæsareæ Majestati pariter asserui; & otiosa concertatio est, an hoc jure gaudeat, quâ Imperator, aut quâ judex est. Certe judex in causis Statuum non foret, si Imperator non esset; ergo non separandi sunt hi respectu. Quod omnium Circulorum Directorem & Supremum Ducem ipsum appellat Autor, hoc infra dignitatem Imperatoris est, qui certe majori eminentia gaudet, si Majestati Imperatoriæ, non novis his titulis, adscribantur cuncta. Verum hanc Majestatem salvam esse, licet per Directores Circulorum expediatur executio, probavi in *Posit. 8.* Non itaq; arcent Circulorum Directoria Majest. Cæsaream ab executione, sed Ipsa se ab executionis exercitio arcuit tot conventionibus & Legibus publicis, imo jurata Capitulatione, ne aliter quam per Circulos res judicatas executioni mandaret, uti deductum *Posit. 3. & 4.* Hac via si progrediatur judicium Aulicum, omnino peccarent Circulorum Directores, si sententiæ executionem impedirent, quam promovere omnino tenentur. Sed si ab his legibus discedatur, & alius exeqvendi modus eligatur, tunc arcentur Circulorum Directoria à jure quæsito, quod, cum Capitulationi contrarium sit, nullum omnino erit; nec crimen penes Circulorum Directores remanebit, qui sui juris turbationem tantum avertunt. Provocat postea Autor ad *Recess. Imp. de anno 1555. §. und sollen 64.* ubi Circulorum Duces mox ad Imperatorem referre tenentur, quoties manu militari agendum; Sed hæc ad casum exeqvendæ rei judicatæ non pertinere contextus docet.

Tandem in fine hujus Capituli subjicit Autor, *nec pactis nec consuetudine aut Statuto quid contra Imp. Majestatem introduci posse, quod verissimum est, si pacta Statu-*

um inter se intelligas, invito Cæsare inita. Verùm, si hic in illa pacta consenserit, communis Politicorum & Publicistarum schola thesin illam falsam dicet. Et tandem, quanta consuetudinis vis sit in restringendis & ampliandis juribus Imp. & Statuum, nemini in rebus Germaniæ vel mediocriter versato, ignotum esse potest, aut solenni clausula, omnium Imp. Statuum juramentis adijci solita, Wie sich das gebühret von Rechts- und Gewonheits wegen/ facile convincetur.

CAP. XVIII.

Directoria & Duces Circulorum

absque prævia requisitione exequendi officium non interponunt, neque in constatus extra commissionem aliquod jus habent.

Non assertum est in antecedentibus, Circulorum, Directores citra requisitionem partis victricis, & mandatum Imperatoris, executionem sententiæ suscipere posse. Pars enim victrix si hoc non desideraret, nec ipse Imp. exequi posset. Mandatum vero Cæsareum exigitur, non ut potestas exequendi demum Circulo quærat, sed ut moneantur Directores, sententiæ Imperiali spontè non satistecisse condemnatum, & hinc casum adesse, ubi ipsorum opera executioni impendenda: quæ pluribus deduxi *Posit. s.* Ubi incidenter denuo stringit Autor attentata Circulorum ad elidendas Imperii Sententias. Verùm confundit iterum elisionem sententiæ, cum repulsione inusitatae executionis, quæ quantum differant, incomperato est.

Porro

Porro urget *Recess. Imp. de anno 1555. §. und ob wohl 73.* ubi Duci Circuli superioritas in reliquos Status vi hujus officii denegata. Ex quo colligit; ergo multo minus S. Cæsareæ Majestatis supremam Jurisdictionem & auctoritatem transcendere, ejusque sententias irritas reddere posse. Verum hic pugnat Autor sine adversario, cum nulla Circulorum Directoria sibi hucusque illam potestatem asseruerint; jam enim ante dictum, toto coelo differre impugnationem sententiæ ab impugnatione insolitæ ejus ac legibus Imp. contrariæ executionis.

CAP. XIX.

Directores Circulorum reverentia Majestatis Imperatoria, ne ejus sententiis violenter resistent, obligati sunt.

ITerum hoc Capite Autor repetit idem, quod jam dixerat, & sententiam cum ejus executione confundit denuo. Nunquam immemores erunt Circulorum Directores jurati obsequii, quo se Imperatori & Imperio conjunctim obstrictos norunt. Verum, cum fides sit reciproca, pariter submissè confidunt, Imperatoriam Majestatem non permisuram, ut in exercitio jurium Circularium turbentur, utpote cum & hac de re ipsis in Capitulatione jurata fides sit. Utrunque ergo nihil innovandum. Ad locum ex *Recess. Imper. de anno 1555.* denuo repetitum, Capite præcedenti jam responsum est, nec quicquam inde, quod scopum tangat, deduci poterit.

Quod porro hic urget, inconveniens fore, si forte extraneis Ducum officium committeretur, & hi sibi potestatem

statem fumerent Imperatoris decisa in dubium vocandi, aut vi armata irritandi, cum tamen in ipsa executione non nisi Cæsaris sint mandatarii, qui ejus jussis parere tenentur; hoc denuo sibi fingit, ut odio exponat jura Circulorum. Toties quoties dictum est, non controverti de irritanda sententia Cæsarea, sed executione insolita. Illud nunquam affectarunt Directores Circulorum; hæc ipsis de jure competit, uti evictum *Posit. 3. 4. & 7.* Mandatarii vocem verò hic non aliter admitto, quàm illo sensu, quo res exposita est *Posit. 5.* De cætero stringere videtur argumentum Autoris; Cui executio demandata, ille se ultro ingerere aut contra sententiam agere non potest. Atqui Circulorum Directoribus &c. Sed facilis ero in concedendo toto argumento: aliud enim est exequi sententiam, aut hanc impugnare; aliud executionem inordinate factam aut faciendam impedire.

CAP. XX.

Probatum Exemplis, Imperatoris facultatem exequendi ad Directoria Circulorum non esse restrictam.

QUod in Cap. 8. jam tractaverat Autor, novo Capite denuo aggreditur, scil. Imperatorem executionum sententias non adstringi ad Directoria Circulorum; quod exemplis se probaturum promittit. Verum, non quid Romæ factum, sed quid fieri debuerit, attendendum esse, monuit quondam Proculus in *L. 12. ff. de Offic. Præs. Et vellem, non provocasset ad exempla, quæ plerumque odiosa.* Certe Ducatus Mechlenburgicus

CUS

eius exemplo esse poterat, quid incommodi secum ferat
 sententias pro lubitu exequi, & quam parum id tutum
 sit Statibus Imperii, hoc modo provinciis suis, ab avis ata-
 visq; continuo sanguinis ductu ad se derivatis, expelli,
 illasq; novis possessoribus conferri posse. Wallensteinium
 intelligo, tot caedibus in Germania clarum, qui in praemi-
 um devastatae Germaniae, proscriptis Ducibus Megapo-
 litanis quasi consiliorum hostilium participes fuissent,
 citius tamen damnatis quam auditis, & qui hinc insolitae
 executionis exemplum dederunt, Ducatum Megapolita-
 num sibi arrogavit, cuius iniquitatem nec meis, nec Dire-
 ctorum Circuli, sed totius Collegii Electoralis verbis o-
 stendere lubet, quibus tunc temporis, *sc. Anno 1629. d. 13.*
Januar. Ferdinando II. Imp. negotium hoc per modum
 submissae intercessionis expositum fuit: Daß die Herzoge
 sich sowohl auff das Herkommen im Heil. Reiche / und die von
 Ihrer Kayserl. Maytt. ihnen ertheilte *Asserurationes* beruffen /
 und anders nicht gesucht und gebethen / als daß bey Kayserl.
 Maytt. ihnen ein Zutritt ihre *Defension* und Nothdurfft ein-
 zubringen verstattet / und Sie angehoret / nicht dergestalt mit
Executiv-Processen an Land und Leuten übereilet und ver-
 nachtheiliget werden mögen / darumb Sie (die Ebur-Fürsten)
 keinen Umgang nehmen könten / Ihre Kayserl. Mayt. zu bit-
 ten / mehrgedachte *supplicirende* Herzogen in solchen ihren An-
 liegen nicht allein beehrter maßen zu hören / und ihre *Defension*
 auff- und anzunehmen / sondern sich darauff auch also zuerklä-
 ren / wie es disfalls obangezogenes Heil. Reichs Herkommen /
 und die Reichs-Verfassung mit sich bringen. Fato itaq; suo
 laborat Ducatus Mecklenburgicus, ut nullibi major ce-
 leritas & irregularitas in exequendis sententiis obtinu-
 erit, quam ibi. Sed ne in posterum quoque pari libertate
 Principes Imperii ac Statibus proscriberentur, & a vitis diti-

H

onibus

onibus expellerentur, cavendum fuit in Capit. Ferd. III. & reliquis, quæ hanc secutæ.

Alia exempla recenset Autor, ubi ipsi Status executionem propria autoritate susceperunt; quæ non nego, sed hæc, ubi de jure disceptatio est, pondus quoddam negotio afferre nequeunt. Possessionem privata auctoritate, si vacua illa sit, apprehendere nefas non est: aliàs per judicem quisque possideat necessum est. *L. 3. C. de pign. L. 13. ff. quod met. caus.* Quod Comiti Starenbergio ab Imp. commissio data, ut Electori Palatino in recuperanda possessione Electoratùs assisteret, hoc regulam non infringet, nec patientia unius Circuli alterius juri obese poterit. Quod si Autor ad exemplum executionis Erfurtensis respicit, fatius est, talia non refricari. De ea Galliæ Rex literis ad Regem Sveciæ datis quid scripserit exhibet & istarum literarum tenorem refert *Londorp. Act. Publ. ad Annum 1664. Cap. 17.* Quid aliàs de hoc negotio actum fuerit non est ut prolixè nunc referamus, Legi ea de re possunt literæ Electoris Brandenburgici apud *Londorp. ad d. amn. cap. 18.* Imò quid reliqui Status Imperii in Comitibus congregati de hoc ipso negotio senserint videri potest, aus dem Rathschluß der Reichs-Versammlung über das Erfurtische Wesen / apud eundem *Londorp. Cap. 11.*

Quare nec exemplum Civitatis Donawerdensis, ubi, præterito Directorio Circuli Svevici, Duci Bavariæ executio commissa, novum huic rei momentum afferet: Ut enim taceam, quàm infeliciter illa executio ceserit Imperio, & omnium simultatum occasionem utriusque Religionis Statibus dederit, certum est, non acquievise huic executioni Svevici Circuli Directores, sicut & Status

tus

tus Evangelici in literis ad Cæsarem datis *die 10. Maji A. 1607.* graviter regeslerunt: Daß die beschriebene Aufstragung die er *Execution* der *Executions-Orduung* und *Kräyße* *Verfassung* allerdings zuwieder / als darinnen lauter versehen / daß die *Reichs-Kräyße* nicht sollen *confundiret* / sondern bey ihren *Verfassungen* gelassen werden. Et ipse Autor agnoscit, huic executioni publicè privatimque reclamatum fuisse. Frustra autem subjicit, quòd, cùm in *Instrumento Pacis* ille modus exequendi & aliæ executiones silentiù peplo involutæ manerint, tacitè illas approbatas fuisse, cùm nec in sequentibus *Capitulationibus*, nec *Recesu Imperii* novissimo abolitæ fuerint. Ad hæc paucis repono, si omnia paradoxa, quæ vel ante bellum tricennale vel eo adhuc durante suscepta, speciatim in *Instr. Pac.* tangenda & corrigenda fuissent, adeò læta malorum seges se exhibuisset, quæ innumeris falcibus vix refecanda. Interim ne talia contingerent ulterius, satis cautum est, tam in illo *Pacis Instrumento*, quàm in *Capitulationibus* & *Imperii Recesibus*, jure exequendi *Circulorum Directoribus* iterum iterumque aserto, uti ostensum est *Posit. 3. & 4.*

CAP. XXI.

Distinctio vis Directivæ & compulsivæ in executionibus adhibendæ.

NOva hæc quoad executionem distinctio est, inter vim directivam & compulsivam. Rectius distinctisset inter executionis comminationem & ejus realem expeditionem; vel si mavis, inter executionem
 H 2 litera-

literalem & realem, quæ distinctio fundata in clarō
 textu *Recess. Imper. Noviss. §. 159.* Illa summis Imp. Tribu-
 nalibus relicta est, ut scil. sententiæ terminum parito-
 rium sub certa pœna inferant, quo huic sub commina-
 tione realis executionis pareat victus. Quod si verò non
 paruerit, in pœnam quidem condemnatur, sed execu-
 tio realis, quæ jam sequitur, non per Imperatorem, sed
 per Directores Circulorum expedienda. *d. Rec. Imp. §. 160.*
 Largior itaque eatenus Autori, quod vis directiva exe-
 cutionis maneat penes S. Cæs. Majestatem, hoc sc. effe-
 ctu, ut per mandata executorialia illam Circulorum
 Directoribus injungat, non ut ipse eam expediat, aut
 Commissarios speciales hoc nomine constituat. Hæc
 enim potestas dandi Commissarium ad excludendos
 Circulorum Duces, satis remota est in antecedentibus.
 Equidem Autor novam commissioem hic fingit, quæ
 sententiam non armata vi exequatur, sed partem victam
 ad parendum disponat, & victori ad obtinendam pos-
 sessionem assistat. Sed admitterem hæc, si pars victa
 persuasionibus hujus Commissarii aurem præberet;
 quod si hoc detrectet, realis executio suscipienda erit,
 quæ salvis legibus aliter quam per Circulos fieri ne-
 quit. Multo magis iniqua erit illa ad persuadendum
 data commissio, si parti victæ sententia nulla publicata,
 nec ipsi terminus paritorius præfixus, nec Commissa-
 rius victum vel verbulo compellaverit de sententia jam
 tum lata, ejusque partitione, sed clam victorem in pos-
 sessionem deducere nitatur, antequam vel ipsi victo vel
 Circulorum Directoribus quicquam de re judicata in-
 notescere potuerit. Si hoc est bonis modis & persuasio-
 nibus victum ad partitionem sententiæ deducere, nescio
 quid sit clandestinam executionem contra omnia Imp.
 jura

jura tentare. Nec majori justitia gaudebit hæc executio, si fortè Imperator possessionem seqvestro præoccupaverit: fortè enim altera pars in hanc seqvestrationem non aliter consensit, quam salvo jure possessionis antea adeptæ, nec seqvestro permissum est, executionem realem aliter expedire, quam prout hoc Imp. legibus conforme est: Et frustra hic repetit Autor, nullum privilegium aut Jus allegare posse Circulorum Præfectos, quo Imperator ipsis devinctus esset: Superiùs enim *Posit. 3. 4. & 6.* & leges & conventiones publicæ, imò & juratæ Capitulationes adductæ, quibus hoc jus exequendi Circulis quæsitum. Subjicit porrò Autor in fine, si pars victa se ad parendum moveri passa & viribus destituta sit, executionem consummatam esse: Regero; non executio sed paritio aderit. Ast si pars victa hoc nunquam fecerit, sed clandestina executione ipsius juri obreptum sit, potius collusionis cum victore, quam genuinæ executionis nomen hoc meretur. Ex viribus si jura partium æstimanda, licèt exempla hoc proh dolor! doceant in casu, ubi justitia viribus, hoc est nervo rerū gerendarum destituta, facile quisquam etiam sub justo clypeo succumberet. De cœtero rem periculosi exempli dicit Autor, sub prætextu, quasi in judicio Aulico malè judicatum esset, ad resistendum obfirmare victum, & ita judicem Imperatore superiorem agere velle: Regero: Quid si reo nulla publicata sententia, quid si nullus terminus ad parendum juxta Imp. Leges ipsi præfinitus? qua lege tunc ad parendum extraordinario executori obligaretur victus? Sane Statuum omnium interest, ne hoc irregulari, vel, si dicere fas est, illegali modo provinciis suis ejciantur. Circulorum verò interest, ne jure suo per indirectum priventur. Nec ita

judicium sumitur in Imperatorem, utpote qui sine dubio pro connata in Imp. Status benevolentia, & illorum jura conservandi amore, hoc nunquam mandavit, sed iniquitati executoris resistitur, qui, dum irregularem exeqvendi viam elegit, ad regulam jure Imperii præscriptam reducendus fuit.

CAP. XXII.

*Sententiæ executio non sistitur,
quamvis pro reformanda sententia supplicatio in consilio Aulico interposita fuerit.*

QUod hic in controversiam vocat Autor, an supplicatio contra sententiam in Judicio Aulico latam, effectu suspensivo gaudeat, illud quidem ab exeqvendi jure remotum est, quia tamen & hanc inseruit, dicam paucis, quid secundum Leges Imp. dicendum existimem. Ante *Recess. Imp. de anno 1654. §. 124.* revisionem contra sententias Camerales effectum suspensivum habuisse & Autor fatetur, & *d. Recess. Imp.* clarissima verba ostendunt; per illum vero Recessum solum, effectum devolutivum remansisse, si sufficiens de restituendo præstita sit cautio, pariter in confesso est. Eadem ratione quoque remedium supplicationis, contra sententias judicii Aulici receptum, effectu suspensivo antea gavisum esse, ex ejusdem judicii ordinatione constat. An verò hoc per eundem Recess. immutatum sit, id controversum remanet. Affirmat hoc Autor, ne judicium Aulicum deterioris conditionis sit, quam judicium Camerale; & quia Processus judicii Aulici per *Instrum. Pac. Art. 5. §. quoad Processum 55.* processui Cameraali conformatus, & revisionis loco supplicatio substituta.

tuta: hinc verosimile esse, quòd sublato revisionis effectu suspensivo, etiam idem supplicationis effectus sublatus fuerit, præsertim cum in Legibus Imp. supplicationis & revisionis nomen subinde confundatur, ut hinc inæqualitas inter summa Imperii iudicia non inducenda.

Verum hæc me non movent, ut in sententiam Auctoris descendam. Certum enim est, vi Instrumenti Pacis *Art. 5. §. 55.* hoc sine supplicationis remedium introductum esse contra sententias iudicii Aulici, ut esset remedium suspensivum. Certum quoque est per *Ordin. Jud. Aul. Ferdinand. III. Tit. 5. §. 6.* effectum hunc supplicationis suspensivum denuo confirmatum fuisse. Jam id remanet, an per *Recess. Imper. noviss. §. 124.* etiam quoad supplicationis beneficium effectus suspensivus sit sublatus. Et hoc nego, quia eodem tempore, quo Recessus ille conditus, ipse Ferdinand. III. Imperator condidit quoque Ordinationem novam iudicii Aulici, & tamen ibi *Tit. V. §. 6.* perspicuis verbis traditum, daß denen Partheyen am Kayserslichen Hoff-Gerichte / das Remedium suspensivum nicht benommen werde. Regerit Auctor, Recessum Imper. recentiore esse, utpote qui publicatus *d. 17. Maji An. 1654.* Ordinatio vero iudicii Aulici publicata fuit *d. 16. Martii An. 1654.* ergo standum esse legi posteriori. Verum, quis crederet hic ad tempus publicati Recessus respiciendum esse, & non magis ad tempus ubi in Comitibus de tollendo effectu suspensivo quoad revisionem actum, quod sine dubio aliquot mensibus antea factum, quam Recessus ille publicaretur? Quis porro crederet, cum in Comitibus nihil inscio Ferdinando III. Imper. concludi poterit, ipsum eodem tempore, ubi Statibus Imp. assensum præbuit in tollendo revisionis effectu, publicaturum fuisse novam legem de effectu suspensivo in supplicatione
reti-

retinendo, si hoc quoad supplicationem per Imper. Recess. sublatum voluisset. Sanè notum, quòd hucusque Imperator facultatem condendi & emendandi Ordinationem Judicii Aulici sibi soli vindicaverit, & excepto Electore Moguntino reliquorum Statuum arbitrio illam exponere noluerit, quæ res occasionem suppeditavit Statibus, ut in monitis communibus ad Capitulationem Anno 1658. d. 17. April. exhibitis ad Art. 42. hæc addi voluerint: Daß die Reichs Hof-Gerichts Ordnung auff gehaltenen Rath mit Ebur-Fürsten / Fürsten und Ständen / und nach derselben Gutbefinden und Einwilligung zu verfassen. Cum verò hoc hucusq; Status non obtinuerint, facile apparet, nec Imperatorem Ferdin. III. ipsis tunc temporis indulgisse, ut de judicio revisorio in Camera legem condituri, tacite etiam Ordinationi judicii Aulici eodem tempore, conditæ derogarent. Quapropter, quod mutatum non est, quare stare prohibeatur: Et à simili in jure novo correctorio argumentum duci non posse, sed hoc potius restringendum quàm extendendum esse, recepta inter juris interpretes observatio est. Hinc quoque factum, quòd, quando in subsequenti Capitulationibus Leopold. Art. 42. & Joseph. Art. 41. hujus beneficii in judicio Aulico recepti mentio fit, non ad Recess. Imper. Noviss. sed ad Instrum. Pacis remissio fiat, scil. secundum hoc remedium illud instituendum; hic verò effectus suspensivus clarissimè fundatus, ut ita vim claris verbis faciat Autor, processum hujus beneficii non ex Instrum. Pac. sed Recessu Imperii æstimandum esse contendens. Corruunt hac ratione reliqua omnia, quæ pro removendo effectu suspensivo adducit Autor, cum conjecturis non disceptandum, ubi certo jure nitimur. Urget ipse aliquoties, celeriozem processum esse in judicio Aulico; sed

sed, cum plerumque festinatio sit injustitiæ mater, citius in iudicio Aulico concedendum fuit remedium suspensivum, quam in iudicio Camerali, ubi pleno processu expediuntur causæ, & nihil intactum relinquitur quod ad accuratissimam causæ cognitionem pertinere poterat. Ita ergo in iudicio Aulico favendum est victori, ne victus à beneficio legibus prodito excludatur. Video quidem reponere Autorem Dissertationis, victo per cautionem præstitam consuli posse; cui merito replicamus, magis expedire rem salvam esse, quam tabulas cautionis de indemnitate habere. *L. 5. § 6. ff. de suspect. Tutor.* An verò hac ratione Status Imperii causas suas lubentius Cameræ quam iudicio Aulico sint submissuri, parum momenti hic afferre potest: sunt enim hæc duo summa Imp. iudicia concurrente jurisdictione instructa, ubi cuique libera est electio ubi litem intentare velit.

Quod in *Capitul. Leop. art. 42.* sententiæ in iudicio Aulico cum debita causæ cognitione latæ, non mutari sed executioni mandari debeant, hoc Imperatorem ipsum præcipue stringit, ne in consilio secretiori mutationem suscipiat, aut executionem differri mædet, cuius rei exempla non ignota sunt. Sed parti victæ beneficiû supplicationis, quod ibi revisionis dicitur, expressè reservatur, ut illo fruatur prout in Instrum. Pac. dispositum est, sc. ut suspendatur executio. Nec ex situ verborum Capitulationis contrarium evincet Autor, si verba ad Imp. ipsum, & ad partem victam pertinentia probe separaveris. Unde nec necessum fuit, ut Capitulationi Josephinæ alia verba pro defendendo supplicationis effectu suspensivo insererentur, cum remissio ad Pacis Instrumentum omnino integrum servet; quod cum pariter in concepto Capitulationis perpetuæ factum, & nunquam

ad Recess. Noviss. provocatum, certè vi clausulæ referentis in Capitulatione appositæ, salvus ex Instrumento Pacis erit effectus suspensivus, nec ad Recessum Imperii confugiendum, ad quem nulla unquam in Capitulationibus, quoad hoc beneficium, facta remissio. Ne autem quæ hoc capite Autori à me opposita, aliorum consensu destituta videantur, non ægrè feret Disfertationis Autor, si, cum huc usque auctoritatibus studio pugnare noluerim, sententiam Textoris ad *Rec. Imp. Noviss. Disp. 13. th. 62.* mihi planè consonam conceptis ab ipso verbis adduxero: *Ex dispositione Instrum. Pac. §. quoad processum 55. supplicatio inducta est absolute, ut remedium suspensivum, nimirum loco revisionis Cameralis, quæ tum temporis in regula adhuc habebat effectum suspensivum simpliciter. E. licet postea in revisionibus effectus suspensivus per R. J. noviss. fuerit cassatus, non tamen hac correctoria dispositio extendenda videtur ad supplicationem Aulici iudicii. argum. vulg. L. præcipimus 32. in fin. C. de appell. Nec obstat sed confirmat magis hanc sententiam Cap. Cæs. art. 42. in verbis illis, und nirgends anders &c. von neuen in cognition gezogen/ noch dessen Execution gehindert; Quandoquidem exceptio intermedia, ibi; es sey denn durch den ordentlichen Weg deren in offtermeldten Frieden-Schluss beliebter revision, contrarium haud obscure indigitat, posse sc. decreta iudicii Aulici & noviter venire in cognitionem, & in illis executionem suspendi interposita revisione illa, sive supplicatione per Instrum. Pacis inducta. In quam sententiam eo pronior sum, quod animadvertarim, sententias in Aulico iudicio, contra quas ne supplicatio quidem isthac formaliter implorata fuerat, nihilominus certis ex causis esse suspensas.*

CAP.

CAP. XXIII.

*Petitio restitutionis in integrum
non semper suspendit executionem.*

Restitutioni in integrum effectum suspensivum regulariter competere, clarissimi juris est per *Ord. Camer. Part. 3. Tit. 51.* Et quamvis ibi casus, si restitutio calumniosè petita, excipiatur; non tamen præsumenda est calumnia, nisi hæc doceatur, ad quod omnino causæ cognitione opus est, per verba *d. Ordin. Camer. Soll Cammer-Richter und Beysitzer ein fleißiges Einsehen haben / und wo sie befunden / daß die restitution calumniosè oder gefährlicher weise gesucht etc.* Eousq; ergò suspendenda est sententiæ Imperialis executio, donec summarie de gravaminibus cognitum. Idem ergò etiam in iudicio Aulico admittendum; præsertim cum ille effectus restitutionis suspensivus juri communi conveniens sit. *L. unic. C. in integrum restit. postulata, ne quid novi fiat.*

CAP. XXIV.

Cautionis interponendæ necessitas non impedit executionem.

Quod ille, qui supplicationis remedio usus, executionem impedire possit, donec ipsi præstita sit cautio de restituenda re, in casum si sententia retractetur, hoc juris communis est. *Auth. Quæ supplicatio C. de precib. Imp. offer. Nov. 119. cap. 5.* Idem hoc applicatum

remedio revisionis, postquam eidem effectus suspensivus per *Recess. Imp. nov. §. 124.* ademptus, verbis: Jedoch mit der *Condition*, daß die *Partheyen* / vor welche die *Sententia* gesprochen / und von der die *execution* begehret wird / gaugsame *caution de restituendo*, auff dem Fall der Verlustigung der Sachen leisten solle. Hinc cautionis interponendæ necessitatem non impedire executionem, in Rubrica capituli dicit Autor; sed postea hoc ne verbulo quidem probat; potius ad hoc dilabitur, cui arbitrium super cautionis valore sit relinquendum. Removenda ergo primum est illa inscriptio, tanquam falsa, & Legibus Imp. contraria. Quid enim evidentius in *Recess. Imp.* dici potuisset, quam effectum suspensivum non amplius locum habere debere, jedoch mit dieser *condition*, si scil. sufficiens cautio præstita. Unde infallibili terminorum nexu sequitur: Ubicunque cautio de restituendo nondum præstita, ibi cessat sententiæ executio: Rationem vulgarissima suppeditant jura; Quia quæ sub conditione concessa, hæc cessante, censentur revocata. Condicio enim quamdiu pendet, effectum positivum habere nunquam potest. Manet ergo injustæ sententiæ executio, quæ, provocante victo ad remedium Revisionis aut supplicationis, cautione sufficiente nondum præstita, instituitur.

Cujus autem arbitrio æstimandum veniat, an sufficiens cautio sit, alia planè quæstio est? Sanè parti victæ nemo hanc potestatem adscripserit, sed à supremo iudicio hac de re cognoscendum. Attamen & hoc verum est, non posse iudicium Aulicum vel Cameram, an idonea sit cautio, sententiam ferre, aut arbitrium interponere, nisi pars victa cum suis exceptionibus audita prius fuerit, ob verba *d. §. 124.* welche *cautions*-Leistung dem

dem Gegentheile in Schriften zu seiner Nachricht und forder-
samsten Erklärung zu *communiciren*/ würde nun derselbe sol-
che *caution* nicht sufficient erachten/ und dagegen *excipirent*/
auff solchen Fall hätte sich der *Judex* zu *interponiren*/ und das
arbitrium zu halten; *Quæ verba sicco pede præteriit Au-*
tor, cum viderit illa executioni hucusq; ab ipso defen-
sæ, sed sine prævia cognitione super cautione institutæ,
quàm maximè refragari. Frustra ergo ad officium Ju-
dicis provocat, quasi proprio motu de cautionis vigore
cognoscere posset iudicium Aulicum. Dum enim for-
ma super cautione cognoscendi legibus Imperii præ-
scripta est, non poterit in præjudicium partis victæ quic-
quam circa modum cognitionis super præstanda cauti-
one ex officio immutare iudicium Aulicum.

CAP. XXV.

Executionem non suspendi, quam- *vis pars victa ad aliud iudicium vel ad* *Comitia provocaret.*

Non difficilis hic ero ut in Auctoris castra transeam,
provocatione ad aliud iudicium sententiarum Im-
perialium executionem suspendi non debere, quip-
pe in causis justitiæ nec Comitia hac potestate gaudent,
ut sententiam vel in Camera vel in iudicio Aulico latam,
denuò in examen vocare possint. Hoc tamen non dif-
fitebitur Auctor, si alterutrum ex his iudiciis rationem
procedendi vel exequendi publicis legibus Imperii præ-
scriptam invertere conaretur, recursum ad Comitia pa-
tere, ut quorum auctoritate hæ leges latæ, illorum et-
iam interpositione in priori statu conserventur. Sum-
mis

mis enim Imperii Judiciis potestas secundum Leges judicandi tantum relicta est. Interpretandi verò facultas ad Imperii Comitium universalium pertinet: quorsum etiam dubia Judicii Aulici remittenda esse, cautum est *Instrum. Pac. Art. 5. §. Visitatio 56.* Nec gravamen, quod contra Leges Imperii alicui infertur, eo ipso minuitur, quod petitorii causa alteri partium reservata: experientia enim hucusque docuit, amisso possessorio inter Status Imperii, causam petitorii planè desperatam esse. Nec jura patiuntur, ut in possessorio præpostere procedatur, sed ubique cavendum judici, ne uni parti præter meritum favendo litem suam faciat. De cætero quod subjicit Autor, libidinem litigandi nec in Comitibus satiari posse, hoc facile largior: conquerendi tamen causa tollitur, si utraq; pars sufficienter audiatur & servato processus ordine causa decidatur; quod si factum sit, secum reputabit victus, sententiam esse casum fortuitum, & quod solatii quondam medicus suggererat defuncti necessariis: *Mortuus est secundum regulas artis, idem victus sibi dictum existimabit: Succubuit secundum regulas processus.* Equidem nimis serò post victoriam recusatur judicium ab ipsa parte victa agnitum & imploratum; at verò & jure nostro prodita sunt remedia, quæ in ipsa executione opponi & sententiæ effectum suspendere possint, quæ à Processuum compilatoribus subinde congesta. Imò si & his exceptionibus locus non supersit, attamen, si in modo executionis peccatum fuerit, appellandi licentia denegata non est. *Cap. 15. in fin. X. de Sentent.*

CAP. XXVI.

Ut nova judiciorum forma introducatur, executiones sisti non expedit.

Sum-

Summorum Imperii Tribunalium jurisdictio hucus-
 que ab Imperii Statibus & Circulis in dubium voca-
 ta non est, sed melior procedendi ratio exoptata sæ-
 pius, & ex parte quoad Cameram obtenta in Comitibus
de anno 1654. Eadem procedendi ratio iudicio Aulico com-
 mendata à Ferdinando III. sed cum à stricta forma le-
 gum observatione se liberatum existimet, sub hoc præ-
 textu multa sæpius excusari solent, quæ ordinariis pro-
 cessuum regulis repugnant. Conquesti hac de re sæ-
 pius sunt apud Electorem Moguntinum Status Imperii,
 ut medelam incommodis his afferret, & officii ratione,
 ipsi ut Archi-Cancellario Imperii incumbenti, visitatio-
 nem susciperet, quæ ipsi injuncta per *Instr. Pac. art. 5. §. 56.*
Capitul. Leop. art. 42. Circularum quidem non est, leges
 Imperii reformare, illorum tamen omninò est, de justi-
 tia secundum leges non administrata querelam ad Co-
 mitia deferre, præsertim cum usu Germaniæ invalue-
 rit, ut quæ in Comitibus agenda, præliminari deliberati-
 one in conventibus Circularibus expendantur, & pro-
 ut salus cujusvis Circuli exposcit, ejus emendatio in Co-
 mitibus urgeatur. Nihil ita detrahitur Majestati Impe-
 ratoriæ, sed hoc potius efficitur, ut judiciorum Legibus
 rite ordinatis ac servatis, utrumque tempus & bellorum
 & pacis rectè possit gubernari. Nec Imperator Maje-
 state sua indignum reputabit, illas servare Leges quas
 ipse tulit, de quo pluribus dictum est *Posit. 8.* Quod si
 ergò Legum observantia omnibus Imperii membris san-
 cta esse debet, non turbabunt Rempublicam qui legum
 præscripta urgent, sed turbant potius, qui ad consuetu-
 dines legibus contrarias provocant, & his ipsis suas ve-
 stire conantur anomalias.

CAP.

94 774 1855
(72.)
CAP. XXVII.

Conclusio præsentis Dissertationis.

Imperatoria Majestatis singulari eminentiæ præ aliis Europæ Regibus adscribitur, quod Principibus imperet & liberis civibus, non servili jugo constrictis, aut cæco quodam obsequio fascinatis. Hinc non grave ipsi fuit, in partem regiminis Electores ac Principes admittere, quo svavi capitis & membrorum harmonia res Germana eo felicius conservaretur. Uti vero optima libertas est secundum leges vivere, ita quoque ad leges semel latas, & juramento Cæsareo confirmatas provocare, fidelis civis est, cum legibus salvis, salva quoque sit Cæsareæ Majestatis auctoritas. Promovendus itaque, non sistendus justitiæ cursus; sed promovendus ita, prout publicè inter Imperatorem & Status Imperii conventum. Si aliter procedatur, facti hæc via erit, non juris; hinc perversus justitiæ cursus eò citius sistendus, ne admissio semel exemplo, quod ubi incipit desinere non solet, vinculum illud legitimum, quo compages Imperii continetur, tandem dissolvatur. De cætero juris persecutionem violentam detestatur quidem *Instr. Pac. att. 17. §. 7.* sed necessariam juris competentis defensionem non adimit, uti probatum *Posit. 7.* Utinam vero, quod Autor in fine Dissertationis suæ ex *Instr. Pac. d. §. 7.* subjicit: *Quæ judicis sententiâ definita fuerint, sine discrimine Statuum executioni mandentur, prout Imperii leges de exeqvendis sententiis constituunt, nuper observatum fuissent; sic Directores Circulorum jus suum propria auctoritate tueri necessum non habuissent, & Autor ipse hac opera, ut calamum pro inusitata exeqvendi ratione defendenda stringeret, legesque Imperii in suum sensum torqueret [quod nec in ultima Dissertationis linea, cerebriam restrictionem parenthesi inferendo, omittere potuit,] supersedere valuisset.*

13. M. II. 53.
n. 8, i.

JULI
Q
SENTI
DIREC
LOR

OFF
CTOR
CIRCU
ON

KE-
I
ALES
IRCU-
TE,
RE-
CUM
ECUTI-
UM.

II R
1858

